

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PIEKTĀ NODAĻA

LIETA “STRAUME pret LATVIJU”

(Iesniegums Nr.59402/14)

SPRIEDUMS

11.pants (+ 10.pants) • Pulcēšanās un bēdrosnās brīvība • Nacionālās tiesas nepiemēro Konvencijas standartus un nepieņemami izvērtē darbiniekam piemērotās sankcijas, kas piemērotas arodbiedrības pārstāvim, reaģējot uz tās sūdzību • Nacionālās tiesas, izvērtējot sūdzību, neņem vērā arodbiedrību aspektu, ar ko tika pēc būtības īstenota arodbiedrības tiesības aizstāvēt savu biedru intereses • Izteikti skarbas sekas iesniedzējai un turpmākie pasākumi, kas vērsti pret arodbiedrības biedriem, radot uz tiem spiedienu ar mērķi likt norobežoties no arodbiedrības sūdzības
6.panta 1.punkts (civiltiesiskais atzars) • Tiesību uz atklātu tiesas sēdi un publisku spriedumu pasludināšanu nenodrošināšana iesniedzējas civilprocesā

STRASBŪRA

2022.gada 2.jūnijs

GALĪGS

02.09.2022.

Šis spriedums saskaņā ar Konvencijas 44.panta 2.punktu ir kļuvis galīgs. Tajā var tikt veiktas redakcionālas izmaiņas.

Lietā “Straume pret Latviju”

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Piektā nodaļa), sanākusi kā Palāta šādā sastāvā:

Síofra O’Leary, priekšsēdētāja,
Mārtiņš Mits,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Latif Hüseyinov,
Ivana Jelić,
Arnfinn Bårdsen,
Kateřina Šimáčková, tiesneši,

un *Victor Soloveytchik*, nodaļas sekretārs,
ņemot vērā:

2014.gada 25.augustā Tiesā Lietuvas valstspiederīgās Aušras Straumes (“iesniedzēja”) atbilstoši Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzību konvencijas (“Konvencija”) 34.pantam iesniegto iesniegumu (Nr.59402/14) pret Latvijas Republiku;

lēmumu informēt Latvijas valdību (“Valdība”) par saņemtās sūdzības par izteiksmes brīvību, biedrošanās brīvību un tiesībām uz lietas izskatīšanu atklātā tiesas sēdē un nolēmumu atklātu paziņošanu;

apsvērumus, ko ir iesniegusi Valdība, un atbildes apsvērumus, kas saņemti no iesniedzējas;

Eiropas Transporta darbinieku federācijas, Eiropas Arodbiedrību konfederācijas, Starptautiskās Gaisa satiksmes dispečeru asociāciju federācijas, kam nodaļas priekšsēdētāja devusi atļauju iesaistīties lietā, apsvērumus;

pēc apspriešanās slēgtā sēdē 2022.gada 3.maijā,

pasludina šādu spriedumu, kas pieņemts augšminētajā datumā:

IEVADS

1. Lieta ir saistīta ar iesniedzējai, arodbiedrības valdes priekšsēdētājai, radītajām kaitīgajām sekām par vēršanos ar vēstuli pie valstij piederoša uzņēmuma pārraudzību īstenojošām valsts amatpersonām saistībā ar arodbiedrības sūdzībām un bažām, kā arī nacionālo tiesu lēmumu lietu izskatīt slēgtās tiesas sēdēs. Galvenās sūdzības ir iesniegtas par Konvencijas 6., 10. un 11.pantu.

FAKTI

2. Iesniedzēja ir dzimusi 1978.gadā un dzīvo Rīgā. Iesniedzēju Tiesā pārstāvēja Bristolē (Apvienotā Karaliste) praktizējošs jurists *R. Arthur*.

3. Valdību pārstāvēja tās pārstāve K. Līce.

4. Lietas faktus, ko puses ir iesniegušas Tiesai, var apkopot šādi.

LIETAS APSTĀKĻI

A. Iesniedzējas nodarbinātība un darba pieredze

5. 2005.gadā iesniedzēja uzsāka darbu gaisa satiksmes vadības dispečeres (“GSVD”) amatā valsts akciju sabiedrībā Latvijas Gaisa Satiksme (“LGS”), ko pārrauga Satiksmes ministrija. 2010.gadā iesniedzēja uzņēmās arī GSVD instruktora pienākumus.

6. 2011.gada 3.maijā iesniedzējai tika izsniegts grozīts amata apraksts, ko viņa parakstīja, pievienojot šādu piezīmi: “Iepazinos, bet nepiekrītu.” Nepiekrīšana bija saistīta ar noteikumiem, atbilstoši kuriem piešķir darba stāža pakāpes pēc ilgākiem prombūtnes periodiem, piemēram, grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma. Šis jautājums tika pārrunāts ar iesniedzējas vadītāju. Iesniedzēja parakstīja grozīto amata aprakstu 2012.gada 29.jūnijā pēc tam, kad šo jautājumu aktualizēja iekšējās izmeklēšanas laikā (skatīt zemāk 21.rindkopu).

B. Arodbiedrības veiktās darbības un 2012.gada 2.marta vēstule

7. 2011.gada 27.oktobrī nodibināta Latvijas Gaisa satiksmes vadības dispečeru arodbiedrība (“Arodbiedrība”), un iesniedzēja kļuva par tās valdes priekšsēdētāju. Saskaņā ar Arodbiedrības statūtiem un Uzņēmumu reģistrā iekļauto informāciju, Arodbiedrības valdes priekšsēdētājam bija tiesības atsevišķi pārstāvēt Arodbiedrību.

8. 2011.gada 7.novembrī Arodbiedrība lūdza LGS valdei sniegt skaidrojumu par nesen izdoto rīkojumu saistībā ar GSVD instruktoru darba grafikiem attiecībā uz viņu pienākumiem nodrošināt apmācības. LGS atbildēja, ka GSVD apmācību pienākumus paredzēts veikt ārpus ierastajām darba maiņām – tas tiktu uzskatīts par papildu darbu, un samaksa par to tiktu veikta atsevišķi. Turpmākajā sarakstē Arodbiedrība uzstāja, ka GSVD instruktoru veiktais apmācību darbs netiek uzskaitīts un ka tādējādi šiem GSVD instruktoriem netiek maksāts par šo darbu. Tā uzsvēra šādas situācijas nelabvēlīgo ietekmi, tostarp potenciāli nelabvēlīgo ietekmi uz lidojumu drošību. Šajā sarakstē vēstules parakstīja iesniedzēja kā Arodbiedrības valdes priekšsēdētāja.

9. 2012.gada 14.februārī Arodbiedrība sasauca valdes sapulci. Sapulces protokolā, ko parakstīja visi trīs Arodbiedrības valdes locekļi, bija norādīts:

“Tika nolemts arodbiedrības vārdā rakstīt sūdzību LGS [vienīgajam] akcionāram un Satiksmes ministram, jo instruktoru darba procesa sakārtošanai arodbiedrības valde neredz citas iespējas. Arodbiedrības valdes skatījumā, LGS valdei nav attiecīgu zināšanu un kompetences, lai izprastu problēmu par GSV dispečeru instruktoru darba nesakārtotību un pieņemtu attiecīgo lēmumu problēmas atrisināšanai. Sūdzībā ir jāpiemin arī citi aktuālie problēmjautājumi.”

10. Iepriekš minētā sūdzība, kas noformēta 2012.gada 2.marta vēstulē, adresēta satiksmes ministram un personai, kas pārstāv valsti kā LGS vienīgo akcionāru. Tā tika sagatavota uz Arodbiedrības veidlapas; tās teksts ietvēra tādus formulējumus kā “Arodbiedrība paziņo”, “mēs, gaisa satiksmes vadības

dispečeri”; un vēstuli parakstīja iesniedzēja zem šāda teksta: “Latvijas Gaisa satiksmes vadības dispečeru arodbiedrības vārdā, valdes priekšsēdētāja”.

11. Vēstulē apgalvots, ka LGS valde nav ievērojusi piemērojamajos likumos noteiktās prasības, ir pārkāpusi LGS darbinieku tiesības un ir nepareizi pārvaldījusi uzņēmuma līdzekļus. Tāpat vēstulē teikts:

“Neskatoties, ka Arodbiedrība vairākkārt ir mēģinājusi konstruktīvā pārrunu ceļā to atrisināt - situācija ir kļuvusi nevaldāma un tā nopietni apdraud gan aeronavigācijas pakalpojumu nodrošināšanas kvalitāti un tā drošumu, gan LGS izaugsmi un konkurētspēju starptautiskajā tirgū.”

Turpmākajā vēstules tekstā bija izklāstīta informācija par neveiksmīgajām sarunām un darba koplīguma slēgšanas mēģinājumiem, uzsverot sadarbības trūkumu un informācijas nesniegšanu no LGS valdes puses.

12. Vēstules turpinājumā bija raksturotas problēmas saistībā ar GSVD apmācībām. Šīs sadaļas ievadā bija minēts:

“Vēlamies vērst Jūsu uzmanību arī uz citiem problemātiskiem jautājumiem, kuri ilgstoši netiek risināti un tuvākajā nākotnē var ietekmēt ne tikai uzņēmuma ilgtspēju, bet diemžēl arī lidojumu drošumu Latvijas gaisa telpā. [GSVD] un līdz ar to arī Arodbiedrība ir ļoti satraukti šajā sakarā un uzskata par pienākumu informēt valsts amatpersonas un varas iestādes [par savām bažām], lai nepieļautu augstāk minētās parādības – lidojumu drošuma pasliktināšanos un uzņēmuma ilgtspējas pazemināšanos.”

13. Turpmākajā vēstules tekstā bija izklāstīta informācija, ka LGS ir uzdevis GSVD instruktoriem nodrošināt apmācības GSVD apmācāmajiem ārpus noteiktā darba laika. Šis apmācību laiks netika uzskaitīts, un GSVD instruktoriem netika samaksāts par šo darbu. Papildus tam, ka šāda rīcība bija pretrunā darba tiesības regulējošajiem tiesību aktiem, šāda prakse kaitēja darbinieku morālei, apgrūtināja kvalifikācijas celšanas iespējas, negatīvi ietekmēja apmācību procesu un radīja vilšanos GSVD apmācāmo vidū, kuri bija spiesti (bez pienācīga paskaidrojuma saņemšanas) izņemt atvaļinājumu bez darba samaksas saglabāšanas. Šie apstākļi palielināja LGS risku zaudēt šos darbiniekus. Saskaņā ar vēstulē minēto visi iepriekš norādītie faktori nākotnē ietekmētu lidojumu drošību.

14. Tāpat vēstulē bija vērsta uzmanība arī uz virkni citu problēmu saistībā ar GSVD darba organizāciju, piemēram: diskriminācija attiecībā uz piemaksu izmaksu (proti, GSVD saņēma vismazākās piemaksas starp visiem LGS darbiniekiem); iepriekš atrunāto ikmēneša pabalstu neizmaksāšana; GSVD neiekļaušana “augsta riska” darbinieku kategorijā, ņemot vērā ilgstošo stresu, ar ko GSVD jāsaskaras; GSVD darba nakts laikā nenoteikšanu par nakts maiņu darbu; koplīguma pārkāpšana, neapdrošinot GSVD pret viņu licences zaudēšanu; papildu atalgojuma neizmaksāšana par prombūtnē esoša kolēģa aizvietošanu; GSVD atalgojuma izmaksāšana tikai 75% apmērā no nolīgātās darba algas divu gadu garumā pēc pastāvīgās GSVD licences iegūšanas.

15. Turpmāk vēstulē bija precizēti konkrēti maksājumi, kas tika norādīti kā līdzekļu nepareiza pārvaldīšana. Vēstulē bija arī uzsvērts fakts, ka LGS strādājošie GSVD ir starp viszemāk atalgotajiem Eiropā un ka LGS iekšienē

esošo problēmu dēļ darbu ir pametuši četri ļoti pieredzējuši GSVD. Šī vēstules daļa ietvēra šādus tekstus:

“Viss ko esam minējuši šajā savā vēstulē, norāda uz nopietniem draudiem uzņēmumam un aviācijas nozarei kopumā Latvijā.”

“Turpmāk šī tendence ne tikai saglabāsies, bet arī pasliktināsies, ja situācija uzņēmumā nemainīsies. Taču, ja [LGS] valdes mērķis ir uzņēmumu novest līdz nespējai nodrošināt drošus gaisa satiksmes vadības pakalpojumus tādējādi apdraudot uzņēmuma pastāvēšanu, tad tas var tikt sasniegts ne tik tālā nākotnē.”

16. Noslēgumā Arodbiedrība atzīmēja, ka šie jautājumi ir nozīmīgi sabiedrībai un LGS darbinieki bija gatavi tos pārrunāt publiski, un, ja nepieciešams, organizēt streiku un vērsties pie starptautiskām organizācijām. Visbeidzot Arodbiedrība vēstulē aicināja atlaist esošo LGS valdi.

C. Reakcija uz 2012.gada 2.marta vēstuli

17. 2012.gada 9.martā deviņpadsmit GSVD, no kuriem daži nebija Arodbiedrības biedri, uzrakstīja vēstuli LGS, norobežojoties no Arodbiedrības 2012.gada 2.marta vēstules. Vēlāk civilprocesā viens no vēstules parakstītājiem liecināja, ka viņam bija pavēlēts parakstīt 2012.gada 9.marta vēstuli, draudot ar atstādināšanu no amata (skatīt zemāk 31.rindkopu).

18. 2012.gada 15.martā, atbildot uz LGS pieprasījumu, Civilās aviācijas aģentūra puda bažas par Arodbiedrības “ekstrēmajiem izteikumiem” attiecībā uz lidojumu drošību. Tā ieteica LGS izvērtēt, vai GSVD, kuru apgalvojumi ir “ietvēruši draudus par lidojumu drošības līmeņa pazemināšanos”, ir ievērojuši viņu darba līguma noteikumus. Attiecībā uz LGS atteikšanos noslēgt ar GSVD instruktoriem līgumus par pienākumu nodrošināt apmācības, tā norādīja, ka LGS rīcība ir bijusi pareiza, jo tā “nodrošināja mēnesī atļauto darba stundu skaita” ievērošanu. Arodbiedrība nebija risinājusi tai radušos problēmjautājumus, izmantojot tam piemērotus kanālus, jo Civilās aviācijas aģentūra nebija saņēmusi ziņojumus par “GSVD nodarbinātības pārkāpumiem”.

19. Arodbiedrības biedri Arodbiedrībai adresētajos rakstiskajos paziņojumos norādīja, ka nākamajā dienā LGS valde ir uzaicinājusi visus tajā dienā darbā bijušos GSVD ierasties uz sapulci saistībā ar 2012.gada 2.marta vēstuli. LGS valdes priekšsēdētājs D.T. uzsvēra, ka viņam ir spēcīgs politiskais atbalsts, un pieprasīja visiem klātesošajiem parakstīt viņam adresētu vēstuli, apliecinot, ka GSVD strādā atbilstoši nacionālo un starptautisko juridisko instrumentu prasībām.

20. Arodbiedrības biedri sagatavoja paziņojumus arī par turpmākām tikšanās reizēm starp LGS valdi un Arodbiedrības biedriem, kuras notika 2012.gada 19., 20. un 22.martā. Arodbiedrības biedri savos paziņojumos norādīja, ka D.T. ir atkārtoti uzsvēris, ka viņam ir spēcīgs politiskais atbalsts, un pieprasījis Arodbiedrības biedrus parakstīt paziņojumus, kas apliecina, ka viņi nodrošina lidojumu drošību. Arodbiedrības biedriem tika norādīts, ka šādu paziņojumu parakstīšana tiks uzskatīta par amata prasību ievērošanu,

savukārt atteikums tos parakstīt novedīs pie izmeklēšanas un iespējamās atstādināšanas no darba pienākumu pildīšanas. Turklāt D.T. atkārtoti apgalvoja, ka iesniedzēja ir “neadekvāta”, ka ar viņu nav iespējams komunicēt un ka viņa nav spējīga vadīt Arodbiedrību. Viņš ierosināja, ka iesniedzēja jāatbrīvo no Arodbiedrības pārstāves amata un jāaizvieto ar “adekvātāku” personu.

21. 2012.gada 23.martā LGS uzsāka iekšējo izmeklēšanu, apgalvojot, ka tās mērķis ir noskaidrot, vai apgalvojumu par potenciāliem draudiem lidojumu drošībai izplatīšana ir bijusi likumīga. Izmeklēšanas laikā tika izskatīts arī iesniedzējas atteikums parakstīt amata aprakstu (skatīt iepriekš 6.rindkopu). Iesniedzēja uz izmeklēšanas laiku tika atstādināta no amata pienākumu pildīšanas. Viņas vidējā alga tika saglabāta, taču viņai bija aizliegts ienākt LGS telpās.

22. Tajā pašā dienā Arodbiedrības biedri sanāca uz neplānotu tikšanos ar LGS valdi, pieprasot sniegt paskaidrojumu, kādēļ iesniedzēja atstādināta un faktu, ka par visas Arodbiedrības vārdā nosūtītu vēstuli pie atbildības ir saukta tikai viena persona. Saskaņā ar Arodbiedrības biedru rakstveida paskaidrojumiem D.T. atbildēja, ka paskaidrojumi jāsniedz tikai iesniedzējai, jo viņa bija vienīgā persona, kas parakstījusi vēstuli. Turklāt fakts, ka Arodbiedrību pārstāvēja iesniedzēja bija bezjēdzīgs, viņas mērķi neatbilda Arodbiedrības biedru mērķiem. Tāpat D.T. brīdināja nemēģināt saņemt palīdzību no “ārpusēs”. Visi jautājumi bija jāatrisina LGS iekšienē, un vēstules, tādas kā iepriekš minētā, tikai kaitē Arodbiedrības biedriem.

23. 2012.gada 27.martā piecdesmit viens GSVD iesniedza D.T. vēstuli, izsakot atbalstu iesniedzējai. Viņi pieprasīja atjaunot iesniedzēju viņas amatā un nodēvēja par nepieņemamu rīcību, jaucot iesniedzējas darbības Arodbiedrības vārdā ar viņas tiešajiem darba pienākumiem. 2012.gada 15.jūnijā četrdesmit septiņi GSVD nosūtīja vēstuli Ministru prezidentam, uzsverot, ka Arodbiedrības 2012.gada 2.marta vēstulē izklāstītās problēmas turpinās. Tāpat viņi puda sašutumu par represīvajiem pasākumiem, kas vērsti pret iesniedzēju.

24. 2012.gada 30.martā Civilās aviācijas aģentūra uzdeva iesniedzējai veikt neiropsiholoģiskā stāvokļa novērtējumu un 2012.gada 14.aprīlī uzdeva veikt garīgās veselības stāvokļa novērtējumu. Abas pārbaudes apstiprināja, ka iesniedzēja ir vesela. 2012.gada 28.aprīlī LGS iesniedza sūdzību Drošības policijā – Valsts pretizlūkošanas un iekšējās drošības dienestā – par “potenciāliem draudiem lidojumu drošībai, ņemot vērā Arodbiedrības sūdzību”. 2012.gada 18.jūnijā Drošības policija atbildēja, ka konkrētajam konfliktam ir darba strīda raksturs, tāpēc nav pamata to izskatīt saskaņā ar Kriminālprocesa likumu.

25. 2012.gada 11.maijā tika pabeigta iekšējā izmeklēšana, izmeklēšanas komisijai rekomendējot iesniedzēju atbrīvot no darba. LGS valde pieņēma lēmumu par iesniedzējas darba algas izmaksas apturēšanu un lūdza Arodbiedrībai piekrist iesniedzējas atlaišanai; Arodbiedrība nepiekrita.

26. 2012.gada jūnijā Latvijas Aviācijas arodbiedrību federācija organizēja sarunas ar mērķi panākt izlīgumu. LGS uzstāja, ka iesniedzējai vai

Arodbiedrībai jāraksta vēstule Satiksmes ministrijai, norādot, ka 2012.gada 2.marta vēstulē izklāstītie draudi vairs nepastāv. Iesniedzēja un Latvijas Aviācijas arodbiedrību federācija uzskatīja šo nosacījumu par nepieņemamu.

27. 2012.gada 26.jūnijā pēc maksimālā atļautā iesniedzējas atstādināšanas termiņa beigām LGS atjaunoja iesniedzēju viņas amatā, vienlaicīgi nosakot viņai dīkstāvi, proti, katru dienu atrasties savā darbavietā, neveicot savus darba pienākumus. Šajā periodā iesniedzējai saņēma viņas vidējā darba alga. Taču no 2012.gada 14.decembra iesniedzējai atkal tika liegta atrašanās LGS telpās, un no 2013.gada 11.marta tika pārtraukta viņas darba algas izmaksa.

28. Šajā laika posmā LGS vadība pieprasīja paskaidrojumus no iesniedzējas kolēģiem, kuri bija viņu apsveikuši dzimšanas dienā vai bija citādi izrādījuši labvēlīgu attieksmi pret viņu (piemēram, vedot iesniedzēju savā automašīnā vai uzņemot kopīgu fotogrāfiju), ko apliecina civilprocesa ietvaros liecinieku sniegtās liecības.

D. Civilprocess

1. Tiesvedība pirmās instances tiesā

29. 2012.gada 23.aprīlī iesniedzēja vērsās tiesā ar prasību pret LGS, apstrīdot viņas atstādināšanu un lūdzot atjaunošanu amatā. Vēlākā prasības papildinājumā viņa cēla papildu prasības, cita starpā, par viņai noteikto dīkstāvi, pret viņu vērsto diskrimināciju, balstoties uz viņas veiktajām darbībām Arodbiedrības vārdā, un iejaukšanos Arodbiedrības darbā.

30. Pirmajā tiesas sēdē LGS iesniedza pretprasību, lūdzot iesniedzējas darba attiecību izbeigšanu. Tiesas sēde tika pārcelta. Nākamajā tiesas sēdē LGS lūdza lietu izskatīt slēgtā tiesas sēdē, jo lietas ietvaros bija nepieciešams izvērtēt informāciju par Latvijas gaisa telpas drošību, un kļūdaini interpretēti fakti jau bija sasnieguši sabiedrību, radot spekulācijas par draudiem lidojumu drošībai. Iesniedzējas pārstāvis iebilda, jo lieta neattiecas uz klasificētu informāciju. Tiesa apmierināja LGS lūgumu, pamatojoties uz to, ka šāds lēmums veicinās “efektīvāku un veiksmīgāku tiesas spriešanu”.

31. Tiesas procesa ietvaros vairāki GSVD instruktori liecināja, ka viņiem savi pienākumi nodrošināt apmācības bija jāveic savā brīvajā laikā (proti, ārpus savām darba maiņām). Viņi norādīja uz šāda darba grafika radīto nogurumu viņiem pašiem un arī GSVD apmācāmajiem. Tāpat viņi liecināja par LGS vadības izdarīto spiedienu, pieprasot viņiem parakstīt paziņojumus, kas apliecina, ka draudi lidojumu drošībai nepastāv, kā arī norobežoties no Arodbiedrības 2012.gada 2.marta vēstules. Viena no 2012.gada 9.marta vēstules parakstītājām liecināja, ka viņiem ir likts parakstīt vēstuli, draudot ar atstādināšanu no amata. Viņa piekritusi vēstules tekstam, ciktāl tas attiecas uz apgalvojumu, ka GSVD neapdraud lidojumu drošību. Iesniedzējas vadītāji LGS un liecinieks no Civilās aviācijas aģentūras liecināja, ka iesniedzēja ir augsti kvalificēta darbiniece un ka viņiem nav informācijas par iesniedzējas veiktiem pārkāpumiem darbā.

32. 2013.gada 11.martā Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesa noraidīja visas iesniedzējas prasības un apmierināja LGS pretprasību par darba

attiecību ar iesniedzēju izbeigšanu. Saīsinātais spriedums tika pasludināts slēgtā tiesas sēdē; sprieduma pilnais teksts kļuva pieejams pusēm 2013.gada 21.martā.

33. Tiesa konstatēja, ka iesniedzējas atstādināšana no amata un dīkstāves noteikšana bijusi pamatota ar likuma “Par aviāciju” 34.pantu (skatīt zemāk 51.rindkopu). Ar saviem apgalvojumiem par riskiem lidojumu drošībai, kas ir nesaraucjami saistīti ar iesniedzējas GSVD darba pienākumu izpildi, iesniedzēja bija radījusi ārkārtas situāciju, kuras risināšanai bija nepieciešami ārkārtas pasākumi. Iesniedzēja par esošajiem draudiem lidojumu drošībai nav ziņojusi kompetentajām iestādēm un nav izmantojusi izlīguma sarunu laikā piedāvāto iespēju “atsaukt savu pārliecību” par draudiem lidojumu drošībai. Profesionāli pamatots viedoklis bija jānošķir no “ideoloģiskas pārliecības”, ko iesniedzēja bija paudusi tikai pārliecības dēļ, un šajā gadījumā no iesniedzējas puses bija neatbilstoši atsaukties uz cilvēktiesībām. Iesniedzējas rīcība varēja radīt darba devēja bažas par to, ka viņa var būt neprognozējama savu profesionālo pienākumu pildīšanas laikā.

34. Attiecībā uz iesniedzējas sūdzību par diskrimināciju tiesa konstatēja, ka atstādināšanu no amata, pamatojoties uz darba pienākumu izpildi, nav uzskatāma par atšķirīgu attieksmi pret darbinieku. Apstākļi, kuru dēļ iesniedzēju atstādināja no amata, attiecās tikai uz viņu. Iesniedzēja nebija iesniegusi pierādījumus tam, ka no LGS puses ir notikusi iejaukšanās viņas arodbiedrības tiesību īstenošanā. Iesniedzējas atstādināšana no amata nav ietekmējusi viņas spēju pārstāvēt darbiniekus. Apgalvojumu, ka LGS ir iejaukusies Arodbiedrības darbā, tiesa nevarēja izvērtēt, jo iesniedzējas prasība bija iesniegta tikai iesniedzējas vārdā.

35. LGS pretprasība par darba attiecību izbeigšanu bija balstīta uz apgalvojumu, ka iesniedzēja, pildot savus darba pienākumus, ir rīkojusies prettiesiski, tādējādi zaudējot darba devēja uzticību (Darba likuma 101.panta pirmās daļas 2.punkts – skatīt zemāk 48.rindkopu). Tiesa nolēma, ka iesniedzēja patiesi bija rīkojusies prettiesiski divos aspektos. Pirmkārt, viņa bija veikusi savus darba pienākumus, nepiekrītot grozītajam amata aprakstam. Pievienojot norādi par nepiekrīšanu grozītajam amata aprakstam (skatīt iepriekš 6.rindkopu), iesniedzēja bija norādījusi uz savu nodomu neievērot gaisa satiksmi regulējošo normatīvo aktu prasības. Attiecīgi, iesniedzēja savu GSVD funkciju izpildē ir bijusi neparedzama, un nav bijis iespējams paredzēt, vai viņa var būtiski apdraudēt lidojumu drošību. Šī iemesla dēļ iesniedzējai saskaņā ar likuma “Par aviāciju” 34.panta pirmās daļas 2.punktu bija aizliegts pildīt savas amata funkcijas (skatīt 51.rindkopu zemāk).

36. Otrkārt, iesniedzēja bija rīkojusies prettiesiski, apzināti izplatot nepatiesu informāciju par savu darba devēju. Tiesa konstatēja, ka nav iespējams identificēt, ka 2012.gada 2.marta vēstule būtu bijusi balstīta uz Arodbiedrības kopsapulces lēmumu vai atspoguļotu Arodbiedrības biedru vairākuma viedokli. Daži GSVD bija norobežojušies no vēstulē minētā (skatīt iepriekš 17.rindkopu), un citi valdes locekļi nebija pilnvarējuši iesniedzēju vienpersoniski parakstīt Arodbiedrības vēstules. Attiecībā uz trim

turpmākajām Arodbiedrības vēstulēm (tostarp Ministru prezidentam adresēto vēstuli, kurā bija pausts atbalsts iesniedzējai (skatīt iepriekš 23.rindkopu), un vēstuli, kurā pausta nepieņemšana iesniedzējas atlaišanai no darba (skatīt iepriekš 21.rindkopu)), tiesa secināja, ka Arodbiedrības vēstules ierasti bija parakstījuši vismaz divi valdes locekļi vai liels Arodbiedrības biedru skaits. No tā izrietēja, ka 2012.gada 2.marta vēstulē iesniedzēja bija izteikusi savus personīgos uzskatus un bija rīkojusies GSVD statusā, nevis Arodbiedrības pārstāves statusā.

37. Attiecībā uz izplatītās informācijas patiesumu, tiesa uzskatīja, ka iesniedzēja ir izteikusi pieņēmumus par draudiem lidojumu drošībai. Atsaucoties uz LGS darbinieku sniegtajām liecībām, apgalvojot, ka lidojumu drošība nebija apdraudēta, GSVD rakstiskiem paziņojumiem par to, ka viņi nodrošināja lidojumu drošību, kā arī Civilās aviācijas aģentūras dokumentiem un citiem pierādījumiem, kas kopumā apliecina, ka aeronavigācija bija droša, tiesa secināja, ka iesniedzējas apgalvojumi nav apstiprinājušies. Liecības par darba laika organizāciju (skatīt iepriekš 31.rindkopu) spriedumā netika minētas.

38. Tāpat tiesa atzīmēja, ka iesniedzēja ir “izteikusi nopietnus draudus attiecībā uz savu tiešo darba pienākumu veikšanas kvalitāti”. Turklāt, pretēji likumā noteiktajai kārtībai, iesniedzēja nebija ziņojusi par jebkādu risku esamību. Ņemot vērā iesniedzējas apgalvojumu, ko viņa ir izteikusi savā vēstulē, GSVD nebija ievērojuši likuma “Par aviāciju” 34.panta otrās daļas noteikumus, veicot savus darba pienākumus noguruši, par šādu stāvokli neziņojot savai vadībai. Ja iesniedzēja uzskatīja, ka ir bijuši draudi lidojumu drošībai, viņai bija pienākums pārtraukt veikt savus darba pienākumus. Tā vietā iesniedzēja izplatīja “nepatiesu viedokli”, tādējādi kaitējot darba devēja interesēm un reputācijai. Iesniedzēja bija lojāla savai profesijai, bet ne uzņēmumam, kurā viņa strādāja. Fakts, ka iesniedzēja bija nosūtījusi sūdzību Satiksmes ministrijai, iepriekš nepārrunājot konkrētos jautājumus ar savu darba devēju, norādīja, ka iesniedzēja ir bijusi ieinteresēta LGS diskreditēšanā. Iesniedzēja bija apzināti izplatījusi nepatiesu informāciju trešajām personām par draudiem lidojumu drošībai ar mērķi sev gūt sociāli ekonomisku labumu. Ņemot vērā šos apstākļus, darba devējs pamatoti varēja zaudēt uzticēšanos iesniedzējai.

2. *Apelācijas tiesvedība*

39. 2013.gada 8.aprīlī iesniedzēja Rīgas apgabaltiesā iesniedza apelācijas sūdzību. Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība lūdza izskatīt lietu atklātās tiesas sēdēs. LGS lūdza izskatīt lietu slēgtās tiesas sēdēs, pamatojoties uz to, ka lieta ir saistīta ar gaisa telpas drošību regulējošiem noteikumiem un iespējamām šo noteikumu pārkāpumiem. Apelācijas instances tiesa apmierināja LGS lūgumu, atsaucoties uz Civilprocesa likuma 11.panta trešās daļas 1.punktu, kas ļauj lietu izskatīt slēgtās tiesas sēdēs, lai aizsargātu valsts noslēpumu vai komercnoslēpumu. Apelācijas instances tiesas sēdes laikā ārpus tiesas namam notika Latvijas Aviācijas arodbiedrību federācijas

organizēts pikets, kurā piedalījās Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības un Lietuvas arodbiedrības *Solidarumas* biedri.

40. Savā 2013.gada 20.jūnija spriedumā, kura rezolutīvā daļa tika pasludināta publiski, Rīgas apgabaltiesa apstiprināja pirmās instances tiesas secinājumus un pamatojumu. Tā papildus norādīja, ka nav šaubu par to, ka iesniedzēja 2012.gada 2.marta vēstuli bija parakstījusi vienpersoniski, tādējādi viņas iebildumi pret faktu, ka iesaistīšanās arodbiedrības darbībā tika uzskatīta par viņas personisku darbību, bija nepamatoti. Būtu nepieņemami liegt darba devējam īstenot pasākumus attiecībā uz iesniedzēju, pamatojoties tikai uz apstākli, ka vēstulē ir minēts, ka tā ir rakstīta Arodbiedrības vārdā. Iesniedzēja nedrīkstēja atsaukties uz darbinieku materiālajām vai sociālajām garantijām, lai nepildītu tiešos darba pienākumus.

41. Apelācijas instances tiesa neuzskatīja par būtisku apstākli, ka GSVD, kuri bija norobežojušies no 2012.gada 2.marta vēstules, nebija Arodbiedrības biedri (skatīt iepriekš 17.rindkopu). Viņu 2012.gada 9.marta vēstulē bija apstiprināts, ka GSVD profesionālās apmācības un pieredze nodrošināja nepieciešamo lidojumu drošības līmeni. Iesniedzējas arguments, ka GSVD parakstījuši vēstuli pēc iebiedēšanas, saņemot draudus par atstādināšanu no amata, bija nepamatots, jo lieciniece bija minējusi, ka viņa nekad nav apdraudējusi gaisa satiksmes drošību (skatīt iepriekš 31.rindkopu). Nav sniegti pierādījumi, kas apstiprinātu, ka bija apdraudēta lidojumu drošība vai LGS iekšienē esošā situācija bija ārpus kontroles. Apelācijas instances tiesa uzturēja pirmās instances tiesas secinājumu, ka iesniedzēja bija “radījusi nopietnus draudus attiecībā uz savu tiešo darba pienākumu veikšanas kvalitāti” un bija izplatījusi “nepatiesu viedokli” ar mērķi destabilizēt LGS un gūt sev sociālu un ekonomisku labumu.

3. Kasācijas tiesvedība

42. 2013.gada 5.augustā iesniedzēja iesniedza kasācijas sūdzību. 2014.gada 28.februārī, izskatot lietu rakstveida procesā, Augstākā tiesa atstāja spēkā Rīgas apgabaltiesas spriedumu. Attiecībā uz iesniedzējas argumentu, ka viņas apgalvojumi nav ietvēruši draudus, Augstākā tiesa norādīja, ka jautājums par to, vai iesniedzēja ir izteikusi draudus, nav jāuztver tikai kā viņas draudi nepildīt savus darba pienākumus saistībā ar lidojumu drošību, bet arī kā apgalvojumu izteikšana par to, ka institūcija, kas garantē lidojumu drošību, nav spējīga funkcionēt, tādējādi norādot, ka Latvijas gaisa telpa nav droša.

E. Citi ar strīdu saistītie aspekti

43. 2012.gada 10.janvārī LGS iekšējā audita laikā tika konstatētas deviņas neatbilstības gaisa satiksmes kontroles jomas noteikumiem, tostarp GSVD apmācību nodrošināšanā. Tāpat konstatēts, ka LGS iekšējām struktūrvienībām ir bijušas domstarpības par to atbildības jomām un šādu domstarpību risināšanai izveidotie juridiskie instrumenti un iekšējais mehānisms nedarbojās.

44. 2012.gada 24.maijā Eiropas Transporta darbinieku federācija nosūtīja vēstuli Ministru prezidentam, norādot, ka LGS veiktās darbības ir pārkāpušas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/42/EK (2003.gada 13.jūnijs) attiecībā uz ziņošanu par notikumiem civilajā aviācijā, kā arī Arodbiedrību likuma un Darba likuma normas. Tā pieprasīja Ministru prezidentam pārtraukt disciplināro izmeklēšanu pret iesniedzēju un atcelt lēmumu par viņas atstādināšanu no amata. 2013.gada 11.aprīlī tā nosūtīja LGS valdei vēstuli, norādot, ka attieksme pret iesniedzēju, kā arī citiem darbiniekiem, kuri tika iebiedēti parakstīt dažādus paziņojumus, ir bijusi neatbilstoša arodbiedrības brīvībām un autonomijai un ir pārkāpusi Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) konvenciju Nr.135. 2013.gada 22.aprīlī Latvijas Aviācijas arodbiedrību federācija LGS valdei puda līdzīgas bažas.

45. 2013.gada 17.janvārī Starptautiskā Gaisa satiksmes dispečeru asociāciju federācija nosūtīja vēstuli Ministru prezidentam, satiksmes ministram, Civilās aviācijas aģentūrai un LGS valdei, paužot nopietnas bažas par “taisnīguma kultūras” principu ievērošanu, ņemot vērā attieksmi pret atsevišķiem GSVD, kuri bija izteikuši bažas par lidojumu drošību. 2014.gada 14.martā Starptautiskā Transporta darbinieku federācija un Eiropas Transporta darbinieku federācija nosūtīja kopīgu vēstuli Latvijas prezidentam, paužot nopietnas bažas par pirmās instances tiesas nolēmumu un jo īpaši par tā neobjektivitāti pret arodbiedrību. Vēstulē tika uzsvērts fakts, ka 2012.gada 2.marta vēstuli iesniedzēja bija nosūtījusi kā Arodbiedrības valdes priekšsēdētāja un Arodbiedrības vārdā. Vēstulē bija vērsta uzmanība uz LGS iekšienē esošajām problēmām saistībā ar sociālo dialogu, un galvenās izklāstītās problēmas bija saistītas ar darbinieku apmācībām, atpūtas laiku un nogurumu. Tiesas nolēmums bija pretrunā biedrošanās brīvībai un arodbiedrību pārstāvju juridiskās aizsardzības principiem, kā arī SDO konvencijām Nr.87, 98 un 135 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 2003/42/EK.

46. 2013.gada 1.februārī iesniedzēju atkārtoti ievēlēja Arodbiedrības valdes priekšsēdētājas amatā.

47. 2014.gada 27.jūnijā Valsts darba inspekcija secināja, ka LGS ir izdarījusi administratīvu pārkāpumu, pārkāpjot Darba likuma normas attiecībā uz virsstundu darbu, tostarp pārsniedzot GSVD virsstundu darba limitus un pienācīgi neuzskaitot darbinieku darba stundas.

PIEMĒROJAMĀIS REGULĒJUMS

I. NACIONĀLIE TIESĪBU AKTI

48. Darba likuma 101.panta pirmās daļas 2.punkts ļauj darba devējam uzteikt darba līgumu, ja darbinieks, veicot darbu, rīkojies prettiesiski un tādēļ zaudējis darba devēja uzticību.

49. Darba likuma 110.panta pirmā daļa noteic, ka darba devējam aizliegts uzteikt darba līgumu darbiniekam — arodbiedrības biedram — bez attiecīgās arodbiedrības iepriekšējas piekrišanas. Turklāt 110.panta ceturtajā daļā ir

noteikts, ka tad, ja darbinieku arodbiedrība nepiekrīt darba līguma uzteikumam, viena mēneša laikā no atbildes saņemšanas dienas darba devējs var celt prasību tiesā par darba līguma izbeigšanu.

50. Darba likuma 31.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka visi prasījumi, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām, noilgst divu gadu laikā, ja likumā nav noteikts citādi. Darba likuma 34., 60.pants un 95.panta otrā daļa noteic trīs mēnešu noilguma termiņu attiecībā uz dažādiem ar diskrimināciju saistītiem prasījumiem.

51. Likuma “Par aviāciju” 34.panta pirmās daļas 2.punkts attiecīgajā laikā noteica, ka civilās aviācijas personāla loceklim ir aizliegts pildīt viņam noteiktās funkcijas, ja viņš ir slims, noguris vai citu apstākļu dēļ nevar pildīt savas funkcijas, garantējot gaisa kuģa lidojuma un civilās aviācijas drošību.

52. Biedrību un nodibinājumu likuma, kas attiecīgajā laikā noteica arī arodbiedrību pārstāvības tiesības, 44.pants noteic, ka valdes locekli pārstāv biedrību kopīgi, ja vien statūtos nav noteikts citādi.

53. Civilprocesa likuma 11.panta trešās daļas 1.punkts noteic, ka pēc lietas dalībnieka motivēta lūguma vai tiesas ieskata tiesas sēdi vai tās daļu var pasludināt par slēgtu, ja nepieciešams aizsargāt valsts noslēpumu vai komercnoslēpumu. 11.panta trešās daļas 5.punkts noteic, ka tiesas sēdi var pasludināt par slēgtu tiesas spriešanas interesēs. 11.panta astotajā daļā ir noteikts, ka lietās, kas izskatītas slēgtā sēdē, tiesas nolēmuma rezolutīvo daļu pasludina publiski.

54. Attiecībā uz lietām, kas izskatītas slēgtās sēdēs, likuma “Par tiesu varu” 28.² panta otrajā daļā ir noteikts, ka slēgtā tiesas sēdē izskatītā lietā pieņemta tiesas nolēmuma ievaddaļa un rezolutīvā daļa, ja tās pasludinātas publiski, ir vispārpieejama informācija. Atbilstoši 28.⁴ panta pirmajai daļai un 28.⁴ panta otrajai daļai slēgtā tiesas sēdē izskatītās lietas materiāli divdesmit gadus ir pieejami tikai lietā iesaistītajām pusēm un citām īpaši uzskaitītām personām; pēc šī termiņa izbeigšanās attiecīgie lietas materiāli kļūst par ierobežotas pieejamības informāciju.

II. STARPTAUTISKIE TIESĪBU AKTI UN MATERIĀLI

55. SDO konvencijas Nr.98 par tiesībām uz apvienošanas organizācijās un kolektīvo līgumu slēgšanu (pieņemta 1949.gadā, un Latvija ratificējusi 1992.gada 27.janvārī) 1.pants, ciktāl attiecināms, noteic:

“1. Darba ņēmējiem nodrošina pienācīgu aizsardzību pret arodbiedrību diskrimināciju saistībā ar viņu nodarbinātību.

2. Šāda aizsardzība īpaši attiecas uz pasākumiem, kas paredzēti, lai: [...]

(b) veicinātu atlaišanu vai citādi sodītu darba ņēmēju par tā dalību arodbiedrībā vai piedalīšanos tās darbībās ārpus darba laika, vai, ar darba devēja piekrišanu, darba laikā.”

56. SDO konvencijas Nr.135 par darba ņēmēju pārstāvjiem (pieņemta 1971.gadā, un Latvija ratificējusi 1992.gada 27.janvārī) 1.pants noteic:

“Darba ņēmēju pārstāvjiem ir jābūt nodrošinātai aizsardzībai pret jebkādam viņiem kaitējošām darbībām, tostarp atlaišanas no darba, pamatojoties uz viņu statusu vai darbībām kā darba ņēmēju

pārstāvjiem vai biedrības biedriem, vai dalības biedrības aktivitātēs, ciktāl šādas darbības atbilst spēkā esošajiem tiesību aktiem vai koplīgumiem, vai citiem kopīgi saskaņotiem pasākumiem.”

57. SDO Konvenciju un rekomendāciju piemērošanas ekspertu komitejas ziņojumā “Cilvēciskas sejas piešķiršana globalizācijai” (*“Giving globalisation a human face”*) (izdots 2012.gada Starptautiskās darba konferences 101.sesijas laikā) ir minēts:

“59. ... SDO uzraudzības struktūras ir nemitīgi uzsvērušas savstarpējo atkarību starp pilsoniskām brīvībām un arodbiedrību tiesībām, uzsverot, ka patiešām brīva un neatkarīga arodbiedrību kustība var veidoties tikai apstākļos, kas ir brīvi no jebkāda veida vardarbības, spiediena un draudiem, kas vērsti pret šādu organizāciju vadītājiem un biedriem. ...

173. Saskaņā ar Konvencijas Nr.98 pirmajiem diviem pantiem valstīm ir pienākums īstenot īpašus pasākumus, lai nodrošinātu: (i) pienācīgu darba ņēmēju aizsardzību pret arodbiedrību diskrimināciju gan uzsākot darba attiecības, gan darba attiecību laikā, tostarp darba attiecību izbeigšanas laikā, un iekļaujot “pret arodbiedrībām vērstu diskrimināciju saistībā ar viņu nodarbinātību” (atlaišana, pārcelšana, pazemināšana amatā un citas kaitējošas darbības); un (ii) pienācīgu darba ņēmēju un darba devēju organizāciju aizsardzību pret “jebkādam savstarpējas iejaukšanās darbībām” šādu organizāciju dibināšanā, darbībā vai pārvaldībā.”

58. SDO dokumentā “Biedrošanās brīvība: Starptautiskā Darba biroja Biedrošanās brīvības komitejas lēmumu krājums” (*“Freedom of Association: compilation of decisions of the Committee on Freedom of Association”*) (Ženēva, 6.izdevums, 2018.gads) ir minēts:

“586. Darba ņēmējiem un viņu organizācijām jābūt nodrošinātām tiesībām pilnīgi brīvi ievēlēt savus pārstāvjus, un tiem jābūt nodrošinātām tiesībām izvirzīt prasījumus darba ņēmēju vārdā. ...

719. Darba devēju un darba ņēmēju organizācijām jāļauj veikt savas darbības tādos apstākļos, kas ir brīvi no spiediena, iebiedēšanas, uzmākšanās, draudiem vai šo organizāciju vai to vadītāju diskreditēšanas centieniem...

720. Darba ņēmēju un darba devēju profesionālās organizācijas nekādos apstākļos nedrīkst būt pakļautas represīviem pasākumiem saistībā ar savu no SDO instrumentiem par biedrošanās brīvību izrietošo tiesību īstenošanu...

731. Arodbiedrību tiesību īstenošana reizēm var ietvert kritiku, kas vērsta pret valsts darba devēju iestādēm un/vai sociāli ekonomiskiem apstākļiem, kas rada bažas arodbiedrībām un to biedriem. ...

737. Ziņošana kompetentajām iestādēm par nepietiekamiem darba drošības un veselības pasākumiem ir leģitīma arodbiedrību rīcība un darba ņēmēju tiesības, kas būtu jāgarantē ar likumu. ...

1075. Nevienu personu nedrīkst atlaist vai kaitēt tai nodarbinātības laikā tādēļ, ka šī persona ir arodbiedrības biedrs vai īsteno leģitīmas arodbiedrības darbības, un ir būtiski praksē aizliegt un sodīt jebkādas darbības, kas vērstas uz arodbiedrību diskrimināciju saistībā ar nodarbinātību. ...

1078. Tā kā nepienācīga aizsardzība pret darbībām, kas vērstas uz arodbiedrību diskrimināciju, jo īpaši pret darba ņēmēju atlaišanu, var novest pie faktiskas arodbiedrību, ko veido tikai uzņēmuma darbinieki, izzušanas, jāīsteno papildu pasākumi, lai nodrošinātu pilnīgāku visu organizāciju vadītāju, kā arī arodbiedrību delegātu un biedru, aizsardzību pret diskriminējošām darbībām. ...

1131. It īpaši arodbiedrības veidošanās darba vietā sākuma stadijā arodbiedrības pārstāvju atļaušana var pēc būtības ietekmēt sākotnējos mēģinājumus īstenot organizēšanās tiesības, jo tas ne tikai liedz darbiniekiem izvirzīt savus pārstāvjus, bet arī rada iebiedējošu efektu uz citiem darbiniekiem, kuri varētu uzņemties arodbiedrības funkciju pildīšanu vai vienkārši pievienoties arodbiedrībai. ...

1138. Valdība ir atbildīga par visu uz arodbiedrību diskrimināciju vērsto darbību novēršanu, un tai ir pienākums nodrošināt, lai sūdzības par arodbiedrību diskrimināciju tiek izskatītas nacionālo procedūru ietvaros, kurām jābūt savlaicīgām, objektīvām un uzskatītām par tādām no iesaistīto personu puses. ...

1175. Ja tiesa vai neatkarīga kompetenta institūcija nosaka, ka arodbiedrības biedru atjaunošana amatā nav iespējama, balstoties uz objektīviem un pārliecinošiem iemesliem, jānosaka pienācīga kompensācija, lai atlīdzinātu visus radītos zaudējumus un novērstu šādu darbību atkārtāšanos nākotnē, kas kalpo kā pietiekami atturoša sankcija pret arodbiedrību diskrimināciju ...”

JURIDISKAIS ASPEKTS

I. IESPĒJAMS KONVENCIJAS 11.PANTA, INTERPRETĒJOT TO 10.PANTA GAISMĀ, PĀRKĀPUMS

59. Atsaucoties uz Konvencijas 6., 8., 10., 11. un 14.pantu, iesniedzēja sūdzējās par negatīvajām sekām, kas viņai bija radušās tādēļ, ka viņa Arodbiedrības valdes priekšsēdētājas statusā bija adresējusi valstij piederoša uzņēmuma pārraudzību īstenojošām amatpersonām vēstuli. Savos turpmākajos apsvērumos viņa apgalvoja, ka šī sūdzība būtu jāizskata saskaņā ar Konvencijas 11.pantu, interpretējot to 10.panta gaismā. Minētās normas noteic:

10.pants

“1. Ikvienam ir tiesības brīvi izteikties. Šīs tiesības ietver uzskatu brīvību un tiesības saņemt un izplatīt informāciju un idejas bez iejaukšanās no publisko institūciju puses un neatkarīgi no valstu robežām. Šis pants neierobežo valstu tiesības noteikt radoraidījumu, televīzijas raidījumu un kino demonstrēšanas licencēšanas režīmu.

2. Tā kā šo brīvību īstenošana ir saistīta ar pienākumiem un atbildību, tā var tikt pakļauta tādām prasībām, nosacījumiem, ierobežojumiem vai sodiem, kas paredzēti likumā un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu valsts drošības, teritoriālās vienotības vai sabiedriskās drošības intereses, nepieļautu nekārtības vai noziedzīgus nodarījumus, aizsargātu veselību vai tikumību, aizsargātu citu cilvēku cieņu vai tiesības, nepieļautu konfidencialas informācijas izpaušanu vai lai saglabātu tiesu varas autoritāti un objektivitāti.”

11.pants

“1. Jebkuram cilvēkam ir tiesības uz miermīlīgu pulcēšanās un biedrošanās brīvību, ieskaitot tiesības dibināt arodbiedrības un iestāties tajās, lai aizstāvētu savas intereses.

2. Šo tiesību izmantošanu nedrīkst pakļaut nekādiem ierobežojumiem, izņemot tos, kas noteikti ar likumu un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts vai sabiedrības drošības intereses, nepieļautu nekārtības vai noziedzīgus nodarījumus, aizsargātu veselību vai tikumību, vai citu cilvēku tiesības un brīvības. Šis pants neliedz

noteikt likumīgus ierobežojumus šo tiesību izmantošanā personām, kas ir bruņoto spēku, policijas vai valsts pārvaldes sastāvā.”

A. Pieņemamība izskatīšanai

60. Valdība norādīja, ka, parakstot vēstuli, iesniedzēja ir rīkojusies privātpersonas statusā, tāpēc Konvencijas 11.pants nebija piemērojams. Tāpat iesniedzēja nebija pamatojusi, kā tika ietekmēts viņas kā arodbiedrības biedres un vadītājas statuss – viņa turpinājusi pildīt savus Arodbiedrības valdes priekšsēdētājas amata pienākumus un viņai bija atļauts piedalīties Arodbiedrības sapulcēs. Tādējādi viņa nevarēja apgalvot, ka ir kļuvusi par Konvencijas 11.panta pārkāpuma upuri. Kā alternatīvu argumentu Valdība norādīja to, ka iesniedzēja nebija izsmēlusi nacionālos tiesību aizsardzības līdzekļus, jo ar savu prasību (vismaz pēc būtības) nebija vērsusies nacionālajās tiesās, jo civilprocess bija saistīts ar viņas atbrīvošanu no darba tiesiskajām attiecībām. Iesniedzēja apgalvoja, ka viņas atstādināšana no amata ir ietekmējusi Arodbiedrības darbu, taču nespēja pamatot šo apgalvojumu. Tāpat viņa tiesas procesā nelūdza pieaicināt Arodbiedrību kā trešo personu, kā arī nevērsās tiesā ar prasību pret LGS pašas Arodbiedrības vārdā. Līdz ar to sūdzību Tiesā varēja izskatīt tikai par Konvencijas 10.pantu.

61. Iesniedzēja apstrīdēja Valdības pozīciju. Viņas arguments gan nacionālā līmenī, gan Tiesā ir bijis tāds, ka viņai ir nodarīts kaitējums viņas īstenoto leģitīmo Arodbiedrības darbību dēļ, parakstot vēstuli. Tā ir bijusi oficiāla Arodbiedrības vēstule, kas saistīta ar Arodbiedrības biedru nodarbinātības noteikumiem. To sagatavoja kolektīvo sarunu ar darba devēju procesa ietvaros. Konvencijas 11.pants aizsargā ne tikai pret iejaukšanos tiesībās piedalīties arodbiedrības darbībās, bet arī pret sodīšanu par dalību šādās aktivitātēs.

62. Tiesa atzīmē, ka nacionālā tiesvedībā, kurā iesniedzēja bija viena no pusēm, bija saistīta ar viņas atstādināšanu, atlaišanu un cita veida viņai radītu kaitējumu par vēstules sagatavošanu, kā iesniedzēja apgalvo, Arodbiedrības pārstāves statusā. Lai gan Valdība uzskatīja, ka viņa ir sagatavojusi vēstuli privātpersonas statusā, tā neapstrīdēja faktu, ka iesniedzējas atstādināšana un atlaišana no darba ir bijusi reakcija uz viņas parakstīto vēstuli. Tādējādi nacionālajā tiesvedībā pēc būtības tika izskatīts tas pats jautājums, ar ko iesniedzēja šobrīd ir vērsusies Tiesā, atsaucoties uz Konvencijas 10. un 11.pantu. No tā izriet, ka iesniedzēja var apgalvot, ka viņa ir iespējama Konvencijas pārkāpumu upure. Līdz ar to Tiesa noraida Valdības iebildumus saistībā ar iesniedzējas upures statusu un nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neizsmelšanu. Pārējie Valdības argumenti, kas attiecas uz jautājumu, vai iesniedzēja tiešām rīkojās Arodbiedrības pārstāves statusā un, attiecīgi, ir notikusi iejaukšanās 11.panta tiesībās, nevis 10.panta tiesībās, ir cieši saistīti ar lietas būtību, tāpēc tie jāapskata vienkopus ar lietas būtību.

63. Tiesa atzīmē, ka šī sūdzība nav ne acīmredzami nepamatota, ne nepieņemama citu Konvencijas 35.pantā minēto apsvērumu dēļ. Tāpēc tā ir atzīstama par pieņemamu izskatīšanai.

B. Lietas būtība

1. Iesniedzēja

64. Iesniedzēja apgalvoja, ka pēc Arodbiedrības vēstules nosūtīšanas viņa ir tikusi pakļauta virknei nelabvēlīgu pasākumu, tostarp: disciplinārai izmeklēšanai; atstādināšanai no amata; aizliegumam ienākt darbavietā; nevajadzīgām medicīniskām pārbaudēm un neiropsiholoģiskiem novērtējumiem; viņas darba algas izmaksas apturēšanai (periodā, kad viņa bija atstādināta no darba); pienākumam veikt ar viņas darba pienākumiem nesaistītus uzdevumus; pienākumam būt dīkstāvē; viņas kā Arodbiedrības valdes priekšsēdētājas statusa diskreditēšanai; viņas kolēģu, kuri nebija norobežojušies no viņas, iebiedēšanai; un, visbeidzot – viņas atlaišanai no darba. Lai gan šie kaitējošie pasākumi iejaucās viņas tiesībās uz izteiksmes brīvību (ko garantē Konvencijas 10.pants), viņai bija tiesības uz vēl lielāku aizsardzību saskaņā ar Konvencijas 11.pantu, ņemot vērā, ka viņa bija rīkojusies kā Arodbiedrības pārstāve. Pretēji lietai *Palomo Sánchez un citi pret Spāniju* ([Lielā palāta], iesniegums Nr.28955/06 un 3 citi, ECT 2011), kurā publicētā materiāla satura rakstura dēļ Tiesa izskatīja lietu saskaņā ar Konvencijas 10.pantu kopsakarā ar 11.pantu, šajā lietā vēstules saturs skāra Arodbiedrības izvirzītās sociāli ekonomiskās prasības tās biedru interesēs. Tāpēc šo lietu jāuzskata par tādu, kas galvenokārt ietilpst Konvencijas 11.panta darbības jomā, interpretējot to 10.panta gaismā.

65. Iesniedzēja uzsvēra, ka viņa ir parakstījusi vēstuli Arodbiedrības valdes priekšsēdētājas statusā, cenšoties nodrošināt Arodbiedrības biedru interešu aizsardzību. Nacionālajām tiesām nebija jurisdikcijas apšaubīt viņas pilnvaras parakstīt vēstuli, ja tās nebija apstrīdētas no Arodbiedrības puses. Iesniedzējas pilnvaras izrietēja no Arodbiedrības statūtiem, tās ir apstiprinātas ar Arodbiedrības biedru piekrišanu un atbalstu, un ir papildus nostiprinātas ar Arodbiedrības valdes iepriekšēju pilnvarojumu (skatīt 9.rindkopu iepriekš). Turklāt vēstules saturs bija tipisks arodbiedrību korespondencei, izsakot sūdzības un paužot bažas darba devējam un norādot uz saskatītajiem riskiem un to iespējamām nelabvēlīgajām sekām. Nacionālo tiesu secinājumi, ka iesniedzēja ir rīkojusies privātpersonas statusā, bija neatbilstoši arodbiedrību brīvībai izstrādāt savus noteikumus un pārvaldīt savas lietas.

66. Iejaukšanās nebija noteikta ar likumu. Likuma “Par aviāciju” 34.panta pirmās daļas 2.punkta saprātīga interpretācija nebūtu pieļāvusi šī punkta piemērošanu attiecībā uz piezīmi, ko iesniedzēja bija pievienojusi grozītajam amata aprakstam, jo minētā tiesību norma attiecās tikai uz fizisku nespēju pildīt darba pienākumus (skatīt 51.rindkopu iepriekš). Jebkurā gadījumā iesniedzējas vadītājs bija devis viņai nepārprotamu atļauju izteikt nepiepriekšēšanu, un darba devējs bija viņai atļāvis turpināt savu GSVD funkciju veikšanu. Nacionālo tiesu secinājumi, ka iesniedzēja ar šādu rīcību bija izteikusi nodomu neievērot gaisa satiksmi regulējošos normatīvos aktus, ir bijuši absurdi un nav pamatoti ar pierādījumiem. Šāds tiesiskais pamats iesniedzējas atlaišanai no darba bija nepatiess izdomājums, kas radīts, lai

slēptu patieso pret iesniedzēju vērsto represiju iemeslu – viņas darbību arodbiedrībā.

67. Attiecībā uz iejaukšanās iespējamo leģitīmo mērķi, neviena neatkarīga un objektīva tiesa nevarēja nonākt pie slēdziena, ka GSVD, kas pievieno šādu piezīmi savam amata aprakstam, varētu radīt iespējamus draudus sabiedrības drošībai; tāpat neviena puse nav apgalvojusi, ka iesniedzēja, parakstot arodbiedrības vēstuli, būtu radījusi risku lidojumu drošībai. Tieši pretēji, tā kā kopš iesniedzējas atlaišanas uzņēmumā turpinājās virsstundu darbs, sabiedrības drošība šajā aspektā turpināja būt neaizsargāta.

68. Arodbiedrības vēstulē iesniedzēja bija norādījusi, ka GSVD strādā daudz neuzskaitītu virsstundu, kas viņiem var radīt pārlieku lielu nogurumu. Iesniedzēja bija izteikusi savu viedokli, ka tādējādi tika apdraudēta lidojumu drošība. Pēc tam Augstākā tiesa šo apgalvojumu bija nepamatoti pārspīlējusi neparastā apgalvojumā, ka LGS nebija spējīga funkcionēt, tāpēc Latvijas gaisa telpa nebija droša. Taču tas bija *fakts*, ka GSVD nodrošināja apmācāmo GSVD mācības ārpus savām ierastajām darba maiņām un ka šāds virsstundu darbs nebija uzskaitīts vai apmaksāts (ko cita starpā konstatēja Valsts darba inspekcija – skatīt 47.rindkopu iepriekš). Tomēr tas, vai šis fakts, ja atstāts neatrisināts, apdraudētu lidojumu drošību, bija *vērtējums*. Iesniedzēja nepārprotami bija kvalificēta speciāliste šāda vērtējuma veikšanai, jo viņa bija uzņēmusies GSVD apmācību nodrošināšanu un bija strādājusi ar citiem šādu apmācību nodrošināšanā iesaistītiem instruktoriem, kā arī bija tos pārstāvējusi. Tādējādi šādam vērtējumam nepārprotami bija pietiekams faktiskais pamats.

69. Lai gan vēstulē izmantotais tonis un valoda bija strikti, tajā minētie apgalvojumi nebija nesamērīgi, musinoši, izteikti (*grossly*) aizvainojoši vai aizskaroši. Šādi strikti izteicieni nebija neierasti starp darba devējiem un arodbiedrībām darba attiecību kontekstā. Apvainojumi varētu attaisnot sankcijas, taču kritika, pat ja tā ietvēra striktus un nesavaldīgus aizrādījumus, bija aizsargāta. Gadījumos, kad kritika izrietēja no arodbiedrības pārstāvja prasības pēc labākiem nodarbinātības noteikumiem, to personu kategorijas, attiecībā uz kurām kritikas pieņemamais līmenis bija plašāks, bija jāpaplašina līdz darba devēja uzņēmumam un tā augstākajai vadībai.

70. Valdības arguments par kaitējumu, kas varētu rasties vēstules satura izpaušanas rezultātā, bija saistīts ar gaisa satiksmes traucējumu iespējamām sekām. Nedz grozītajam amata aprakstam pievienotā piezīme, nedz vēstule nespētu radīt šādu ietekmi. Valdības arguments bija balstīts arī uz apstākli, ka vēstule tika izplatīta “ārpus uzņēmuma telpām”, lai gan vēstule tika nosūtīta tikai satiksmes ministram (ņemot vērā, ka Satiksmes ministrijai pieder 100% LGS akciju) un Satiksmes ministrijas pārstāvim (kura turējumā ministrijas vārdā atradās šīs akcijas). Faktiski tā bija iekšējā vēstule, ko Arodbiedrība adresēja darba devēja vadībai.

71. Visbeidzot iesniedzējai radītais kaitējums – it īpaši viņas atstādināšana, dīkstāve un atlaišana – veidoja ļoti smagas sankcijas. Pat atlaišanas draudi ir uzskatāmi par nopietnu kaitējumu nodarbinātības ietvaros, kas skar biedrošanās brīvības pamatprincipus. Šādas sankcijas varēja radīt

atturošu ietekmi (*chilling effect*) uz leģitīmu arodbiedrības darbību. Papildus tam, ņemot vērā, ka LGS bija vienīgais civilās aviācijas GSVD darba devējs Latvijā, atļaišana no darba iesniedzējai nozīmēja viņas karjeras zaudēšanu Latvijas teritorijā, radot materiālas sekas visai viņas ģimenei.

2. Valdība

72. Jautājums par to, vai vēstule atspoguļoja Arodbiedrības nostāju, ir izskatīts nacionālajās tiesās, kuras secināja, ka vēstulē bija izklāstīts iesniedzējas personīgais viedoklis. Lai gan vēstulē aktualizētie jautājumi tika apspriesti Arodbiedrības biedru sarunās, biedri nebija informēti par precīzu vēstules saturu un tajā izmantotajiem izteicieniem, un viņi nav atbalstījuši apgalvojumus par draudiem lidojumu drošībai. Līdzīgi kā lietā *Palomo Sanchez un citi* (citēts iepriekš), iesniedzējai noteiktie ierobežojumi nebija vērsti pret viņu kā arodbiedrības pārstāvi, bet gan kā GSVD instruktori.

73. Iesniedzējas atstādināšana no amata bija pamatota ar likuma “Par aviāciju” 34.panta pirmās daļas 2.punktu, un viņas atļaišana bija pamatota ar Darba likuma 101.panta pirmās daļas 2.punktu (skatīt 51. un 48.rindkopu iepriekš). Iesniedzēja bija rīkojusies prettiesiski, jo viņa: 1) pievienoja savam grozītajam amata aprakstam piezīmi par nepieņemšanu amata aprakstam un 2) 2012.gada 2.marta vēstulē bija iekļāvusi nepatiesus apgalvojumus par lidojumu drošību. Līdz ar to ierobežojumi bija noteikti, pamatojoties uz likumu.

74. Ierobežojumu leģitīmais mērķis bija sabiedrības drošības un citu personu tiesību aizsardzība. ņemot vērā vēstules raksturu un tajā izmantoto toni, kā arī nepārprotamos apgalvojumus par iespējamām nenovēršamām briesmām lidojumu drošībai, LGS bija pienākums reaģēt un ierosināt nepieciešamos pasākumus šādu bīstamības aspektu pārbaudei un novēršanai.

75. Šī lieta aktualizēja sarežģīto jautājumu par darbinieku tiesībām brīvi paust savus uzskatus par darba apstākļiem valstij piederošā uzņēmumā, kas pilda būtisku valsts funkciju un ir kritisks tās infrastruktūrai. Šo pakalpojumu specifiskais raksturs pieprasa informācijai un apgalvojumiem, kas tika izplatīti trešajām pusēm, pievērst vislielāko rūpību, jo nepārbaudīti vai nepamatoti apgalvojumi varēja radīt būtisku kaitējumu. Profesionālu vidū pieļaujamo izteicienu robežas varētu būt plašākas, bet attiecībā uz trešajām pusēm, kas ikdienā nenodarbojas ar lidojumu drošības jautājumiem, “spēcīgu” izteicienu izmantošana varēja izraisīt neparedzētas un potenciāli kaitējošas reakcijas.

76. Vēstulē ar ļoti spēcīgiem izteicieniem bez pietiekama faktiskā pamata bija norādīts uz iespējamām nenovēršamām draudiem gaisa satiksmes drošībai. Atbildīgās institūcijas bija veikušas pārbaudes un nebija konstatējušas draudus lidojumu drošībai. Tāpat tika konstatētas domstarpības starp vienas personas vērtējumu un vispārpieņemtu uzskatu vai vismaz vairākuma viedokli. Iesniedzēja varēja brīvi apgalvot, ka viņa izjuta pārgurumu garo darba stundu dēļ, un tas, domājams, kalpoja par iemeslu atteikumam uzņemties papildu darba stundas instruktorei pienākumu

pildīšanai. Taču bija apšaubāmi, ka, rakstot vēstuli, iesniedzēja pauda starp visiem GSVD instruktoriem saskaņotu viedokli.

77. Ņemot vērā GSVD specifisko darba vidi, viņiem bija lojalitātes pienākums, kas ir piemērojams valsts sektorā. Viņiem bija pienākums izvērtēt savu psihoemocionālo stāvokli un spējas veikt darba uzdevumus, un jebkādu šaubu gadījumā pārtraukt veikt savus darba pienākumus. LGS reakcija ietvēra standarta procedūru gadījumos, kad rodas šaubas par GSVD spēju veikt savus pienākumus. Fakts, ka iesniedzēja bija arodbiedrības vadītāja, nevarēja viņu atbrīvot no nepieciešamajiem izvērtējumiem, ar ko darbinieks parasti saskartos, izsakot apgalvojumu, ka uzņēmuma spēja sniegt pakalpojumus bija apdraudēta pārstrādāšanās un pārguruma dēļ.

78. Lai gan vēstule ietvēra atsevišķus elementus, ko var raksturot kā leģitīmas sociāli ekonomiska rakstura prasības no Arodbiedrības puses, šīs lietas pamatā bija iesniedzējas konkrēti un spēcīgi apgalvojumi par lidojumu drošību (strikti reglamentētu jomu). Līdzīgi kā lietā *Szima pret Ungāriju* (iesniegums Nr.29723/11, 2012.gada 9.oktobris), bija jānošķir apgalvojumi, kas izteikti saistībā ar leģitīmām arodbiedrības interesēm, un apgalvojumi, kas nav saistīti ar arodbiedrības interesēm. Lieta bija jāvērtē, ievērojot principus, kas attīstīti lietā *Guja pret Moldovu* ([Lielā palāta], iesniegums Nr.14277/04, ECT 2008). Strīda pamatā bija nepieciešamība panākt līdzsvaru starp izplatītās informācijas autentiskumu un kaitējumu, ko šādas informācijas izplatīšana varētu būt izraisījusi. Iesniedzēja sagatavoja vēstuli ar mērķi gūt sociāli ekonomisku labumu un destabilizēt LGS valdi.

3. Lietā iesaistījušās trešās puses

(a) Eiropas Transporta darbinieku federācija

79. Eiropas Transporta darbinieku federācija uzsvēra, ka darba devēji bieži mēģina sodīt darbiniekus, apgalvojot, ka arodbiedrības vārdā veiktās darbības patiesībā ir veiktas privātpersonas statusā. Šādai pieejai ir atturoša iedarbība uz darbinieku vēlmi izteikt savu kolēģu intereses ar savas arodbiedrības starpniecību. Tieši konkrētajai arodbiedrībai bija jāvērtē, vai darbinieks bija rīkojies attiecīgās arodbiedrības vārdā. Biedrošanās brīvība ietvēra arodbiedrību tiesības organizēt savu pārvaldes procesu un citas darbības bez valsts iestāžu iejaukšanās.

80. Nekādi citi apstākļi darbavietā nevar radīt lielāku atturošu iedarbību uz arodbiedrības organizāciju nekā konkrētās arodbiedrības ievēlēto pārstāvju atlaišanas draudi. Viens no biedrošanās brīvības pamatprincipiem noteic, ka arodbiedrību pārstāvjiem ir jābūt nodrošinātai pienācīgai aizsardzībai pret arodbiedrības diskriminējošām darbībām, lai šie pārstāvji varētu pildīt savus arodbiedrībā noteiktos pienākumus pilnīgi neatkarīgi saskaņā ar arodbiedrības biedru piešķirtu pilnvarojumu.

(b) Eiropas Arodbiedrību konfederācija

81. Eiropas Arodbiedrību konfederācija uzsvēra, ka šī lieta ir fundamentāli svarīga arodbiedrību tiesību aizsardzībai, it īpaši attiecībā uz arodbiedrību

amatpersonu darbībām. Arodbiedrību amatpersonām jābūt aizsargātām pret aizskaršanu, atlaišanu un citām diskriminācijas formām, pretējā gadījumā arodbiedrībām tiktu liegti būtiski instrumenti darba ņēmēju tiesību un interešu aizstāvībai, aizsardzībai un veicināšanai. Šis aspekts ir vēl būtiskāks attiecībā uz arodbiedrību amatpersonām, kuras veicināja sabiedrības intereses, cenšoties nodrošināt uz drošas gaisa satiksmes kontroles pakalpojumu sniegšanu vērstu standartu īstenošanu. Drošības un veselības noteikumu un ierobežojumu neievērošana attiecībā uz darba stundu skaitu var negatīvi ietekmēt ne tikai darbinieku veselību, bet arī var potenciāli bīstami ietekmēt veicamo darbu kvalitāti. Attiecībā uz tādu darbu kā gaisa satiksmes kontrole, kam ir tieša ietekme uz trešo personu dzīvību un veselību, jebkura darbība no Arodbiedrības puses bija vērsta arī uz sabiedrības drošības veicināšanu.

82. Profesionālo un ar nodarbinātību saistīto jautājumu kontekstā ir jānošķir “darbinieka izteiksme” un “arodbiedrības izteiksme”. Arodbiedrības izteiksmei piemīt augstāks aizsardzības līmenis, un Tiesas judikatūra attiecībā uz mediju brīvību bija jāattiecinā arī uz arodbiedrībām, ņemot vērā to “sargsuņa” lomu darbinieku interesēm. Konkrētajā lietā kā prioritāte bija jānosaka lietas izskatīšanai Konvencijas 11.pantā garantēto arodbiedrību tiesību kontekstā, to aizsardzības līmeni pastiprinot ar Konvencijas 10.pantā nostiprinātajām tiesībām uz izteiksmes brīvību.

83. Arodbiedrības amatpersonas (vēl jo vairāk, priekšsēdētājas) veikta darbība pārstāvētās arodbiedrības vārdā nekādā ziņā nav attiecināma uz konkrēto privātpersonu, ja šī persona vienlaicīgi bija attiecīgā uzņēmuma darbiniece. Ja šādi darbībai sekoja represīvi pasākumi, tie bija diskriminējoši un tiešā veidā iejaucās Konvencijas 11.pantā garantētajās tiesībās. Pret arodbiedrībām vērsta diskriminācija, kas ietver darbinieku atlaišanu, pamatojoties uz viņu arodbiedrības ietvaros veiktām darbībām, ir uzskatāma par vienu no nopietnākajiem biedrošanās brīvības pārkāpumiem, jo tā var apdraudēt arodbiedrību pastāvēšanu. Šāds pārkāpums kļūst vēl nopietnāks, ja pirms atlaišanas veikta virkne citu aizspriedumainu darbību (piemēram, iekšējā izmeklēšana, sūdzības iesniegšana Drošības policijai, atstādināšana no amata) un atlaišana liedza konkrētajai personai jebkādas iespējas strādāt savā profesijā (piemēram, ja konkrētās profesijas pārstāvjiem darba devēja uzņēmums ir vienīgā darbavieta valstī).

84. Darba devēji bieži centās ietekmēt arodbiedrību aktivitātes, ne tikai diskriminējot atsevišķus arodbiedrību biedrus vai amatpersonas, bet arī saistībā ar arodbiedrību iekšējo lietu organizēšanu. Darba devējs nav tiesīgs izlemt, kurai personai būtu jārīkojas arodbiedrības vārdā; tā neapstrīdami ir arodbiedrības un tās iekšējās administrācijas privilēģija. Tiesības uz biedrošanās brīvību būtu pārkāptas arī gadījumā, ja darba devējs organizētu tikšanās, kas vērstas uz arodbiedrības veikto darbību diskreditēšanu, piespiestu darbiniekus parakstīt vēstules, kas vērstas pret arodbiedrību, it īpaši, ja tas noticis, izsakot draudus par atstādināšanu no amata vai pieprasot noteiktu arodbiedrības amatpersonu nomaiņu.

(c) Starptautiskā Gaisa satiksmes dispečeru asociāciju federācija

85. Starptautiskā Gaisa satiksmes dispečeru asociāciju federācija puda bažas par mēģinājumiem sodīt profesionālo apvienību un arodbiedrību amatpersonas par savu amata funkciju pildīšanu. Uz arodbiedrību diskrimināciju vērstas darbības bieži vien tika maskētas kā pret darbinieku vērsta kritika saistībā ar darba pienākumu veikšanu.

86. Gaisa satiksmes vadība ir specifiska darba vide, kurā drošības intereses ir visbūtiskākās. Konflikti starp vadību un darbiniekiem ietvēra elementus, kas saistīti ar “drošībai kritiski svarīgiem” aspektiem. “Drošībai kritiski svarīgā” vidē ir absolūti nozīmīgi, lai par visām nepilnībām, neatbilstībām, kļūdām un iespējamām drošības riskiem jebkurā laikā var ziņot gan privātpersonas, gan tās pārstāvošās organizācijas. Tāpēc ir ļoti būtiski, ka gaisa satiksmes vadība, civilās aviācijas iestādes un darbinieki veido darba atmosfēru, kas veicināja iepriekš minētos apstākļus, un sekmē tos. Pirms ar nodarbinātību saistītu tiesību aktu piemērošanas ziņojumi par drošības jautājumiem bija jārisina “taisnīguma kultūras” atmosfērā. Tiesības ziņot nebūtu jāliedz bez pienācīga pamatojuma.

87. Ziņošana par virsstundām bija ar drošību saistīts jautājums. Uzņēmuma vadībai un civilās aviācijas aģentūrām bija jābūt atvērtām svarīgas informācijas saņemšanai no darbiniekiem. Ir pašsaprotams, ka valdībai, tiesu iestādēm un aeronavigācijas pakalpojumu sniedzējiem nebija jāliedz iespēja privātpersonām, darbinieku apvienībām un biedrībām ziņot par drošības problēmām. Viedokļa paušana, izrādot lojalitāti savai profesijai un paužot bažas par drošību, nekad nav kalpojusi kā pazīme lojalitātes pret aeronavigācijas pakalpojumu sniedzēju trūkumam.

88. Gaisa satiksmes vadības iestāžu ieinteresētībai cilvēktiesību ievērošanā darba attiecību ietvaros būtu jābūt virs vidējā līmeņa. Darba attiecības nav jāizmanto tādā veidā, kas var pasliktināt ziņošanas kultūru profesionālā līmenī.

4. Tiesa**(a) Piemērojamā norma**

89. Šīs lietas ietvaros jautājums par izteiksmes brīvību ir cieši saistīts ar biedrošanās brīvību arodbiedrību kontekstā. Personīgā viedokļa aizsardzība, ko sevī ietver Konvencijas 10.pants, ir viens no Konvencijas 11.pantā aizsargātās pulcēšanās un biedrošanās brīvības mērķiem (skatīt *Ezelin pret Franciju*, 1991.gada 26.aprīlis, 37.rindkopa, A sērija, Nr.202; *Palomo Sánchez un citi*, 52.rindkopa, citēts iepriekš; *Trade Union of the Police in the Slovak Republic un citi pret Slovākiju*, iesniegums Nr.11828/08, 51.rindkopa, 2012.gada 25.septembris; un *Schwabe un M.G. pret Vāciju*, iesniegums Nr.8080/08 un 8577/08, 99.-101.rindkopa, ECT 2011 (izvilkumi)).

90. Tiesa ņem vērā, ka iesniedzējas sūdzībā galvenā uzmanība ir vērsta uz to, ka viņa tika sodīta par arodbiedrības darbību veikšanu un ka nacionālās tiesas ir patvaļīgi noliegušas arodbiedrības aspektu šajā strīdā. Lai gan Tiesa izskatīs jautājumu, vai iesniedzējai radītās negatīvās sekas tiešām izrietēja no

viņas darbības Arodbiedrības pārstāves statusā (skatīt 95.rindkopu zemāk), Tiesa uzskata, ka, ņemot vērā lietas apstākļus un iesniedzējas sūdzības raksturu, tā būtu jāizskata atbilstoši Konvencijas 11.pantam, interpretējot to 10.panta gaismā (salīdzinājumam arī *Schwabe un M.G.*, citēts iepriekš, 98.-101.rindkopa, un tajā ietvertās atsaucēs).

(b) Attiecināmie principi

91. Tiesa atkārtoti uzsver, ka 11.panta 1.punktā ir minēta arodbiedrību brīvība kā īpašs biedrošanās brīvības aspekts. Konvencija garantē arodbiedrību tiesības aizsargāt arodbiedrības biedru profesionālās intereses, arodbiedrībai veicot darbības, kuru īstenošana un attīstība Līgumslēdzējām valstīm jāatļauj un jāpadara par iespējamu. Tādējādi arodbiedrībai jābūt brīvai aizsargāt savu biedru intereses, un katram arodbiedrības biedram savu interešu aizsardzībai ir tiesības sagaidīt, ka arodbiedrība tiek uzklausi (skatīt *Ognevenko pret Krieviju*, iesniegums Nr.44873/09, 54.-55.rindkopa, 2018.gada 20.novembris; *Wilson, National Union of Journalists un citi pret Apvienoto Karalisti*, iesniegums Nr.30668/96 un 2 citi, 42.rindkopa, ECT 2002-V; un *National Union of Belgian Police pret Beļģiju*, 1975.gada 27.oktobris, 39.rindkopa, A sērija, Nr.19). Viens no tiesību uz biedrošanās brīvību būtiskajiem elementiem ir arodbiedrības tiesības censties pārliecināt darba devēju uzklausi, kas arodbiedrībai ir sakāms savu biedru vārdā (skatīt *Demir un Baykara pret Turciju* [Lielā palāta], iesniegums Nr.34503/97, 143. un 145.rindkopa, ECT 2008; *Wilson, National Union of Journalists un citi*, citēts iepriekš, 44.rindkopa; *Trade Union of the Police in the Slovak Republic un citi*, citēts iepriekš, 54. rindkopa; un *Tek Gıda İş Sendikası pret Turciju*, iesniegums Nr.35009/05, 33.rindkopa, 2017.gada 4.aprīlis).

92. Līdz ar to arodbiedrības biedriem jābūt iespējai izteikt savam darba devējam prasības, ar kurām viņi vēlas uzlabot darbinieku situāciju uzņēmumā. Arodbiedrībai, kurai nav dota iespēja brīvi paust savas idejas šajā aspektā, ir liegti būtiski rīcības instrumenti. Līdz ar to, lai garantētu arodbiedrību tiesību jēgpilnu un efektīvu aizsardzību, nacionālajām iestādēm jānodrošina, lai nesamērīgi sodi neattur arodbiedrību pārstāvjus no savu biedru interešu paušanas un aizsardzības (skatīt iepriekš citētās lietas *Palomo Sánchez un citi*, 56.rindkopa, un *Szima*, 28.rindkopa; skatīt arī iepriekš citētās lietas *Wilson, National Union of Journalists un citi*, 46.rindkopa, un *Trade Union of the Police in the Slovak Republic un citi*, 55.rindkopa). Gadījumos, kad apgalvojumi nepārprotami ir saistīti ar arodbiedrības darbībām, sankciju piemērošana par šādām darbībām ir grūti savienojama ar arodbiedrības vadītājam noteiktajām privilēģijām (skatīt *Szima*, citēts iepriekš, 32.rindkopa). Pat minimālas sankcijas attur arodbiedrību biedrus no brīvas iesaistīšanās arodbiedrību īstenojamās darbībās (skatīt *Doğan Altun pret Turciju*, iesniegums Nr.7152/08, 50.rindkopa, 2015.gada 26.maijs).

93. Konvencijas 11.panta aizsardzība pret patvaļīgiem, prettiesiskiem un nepamatotiem ierobežojumiem neaprobežojas ar aizliegumiem un atteikumiem atļaut īstenot Konvencijā garantētās tiesības, bet attiecas arī uz sodošiem pasākumiem, kas tiek veikti pēc šādu tiesību īstenošanas, tostarp

dažādiem disciplināriem pasākumiem (skatīt iepriekš citētās lietas *Ezelin*, 39.rindkopa; *Ognevenko*, 61.rindkopa; un *Trofimchuk pret Ukrainu*, iesniegums Nr.4241/03, 35.rindkopa, 2010.gada 28.oktobris). Vērtējot rīcību, kas ir izsaukusi soda piemērošanu, Tiesa ir pievēršusi uzmanību tam, lai neizmantotu pārlieku formālu pieeju, un ir vadījusies pēc Konvencijas praktiskas un efektīvas piemērošanas principa (skatīt iepriekš citētās lietas *Trofimchuk*, 36.-39.rindkopa, un *Doğan Altun*, 32.rindkopa).

(c) Attiecināmo principu piemērošana

(i) Vai ir notikusi iejaukšanās

94. Iesniedzēja norādīja, ka pret viņu vērsta virkne kaitējošo pasākumu (uzskaitīti iepriekš 64.rindkopā) bija tieša reakcija uz viņas Arodbiedrības vārdā nosūtīto 2012.gada 2.marta vēstuli. Valdība iebilda pret šo argumentu, norādot, ka nav notikusi iejaukšanās iesniedzējas biedrošanās brīvībā, jo, nosūtot vēstuli, viņa bija rīkojusies privātpersonas statusā un viņas līdzdalība Arodbiedrībā netika ietekmēta.

95. Izskatot tās rīcībā esošos lietas materiālus un pušu apsvērumus, Tiesa uzskata par neapšaubāmu, ka, parakstot 2012.gada 2.marta vēstuli, iesniedzēja pārstāvēja Arodbiedrību. Iesniedzējai kā tās priekšsēdētājai bija piešķirtas vispārējas pilnvaras rīkoties Arodbiedrības vārdā (skatīt iepriekš 7.rindkopu), un vēstules saturs nepārprotami norādīja, ka tā bija rakstīta un parakstīta Arodbiedrības vārdā (skatīt iepriekš 10.rindkopu). Turklāt Arodbiedrības valde bija pieņēmusi kolektīvu lēmumu vērsties darba devēju pārraugošajā institūcijā (skatīt iepriekš 9.rindkopu), un vēstulē bija izklāstīti sociāli ekonomiska rakstura jautājumi saistībā ar Arodbiedrības biedriem un viņu spēju pareizi pildīt savas GSVD funkcijas, ņemot vērā viņu darba apstākļus, kas bija apspriesti iepriekšējās pārrunās ar darba devēju (skatīt iepriekš 8.rindkopu). Turklāt Arodbiedrības biedri atbalstīja iesniedzēju viņas darbībās Arodbiedrības biedru pārstāves statusā (skatīt iepriekš 23.rindkopu), un, lai gan daži Arodbiedrības biedri norobežojās no vēstules satura, kas, iespējams, noticis atstādināšanas draudu iespaidā (skatīt iepriekš 17. un 31.rindkopu), Arodbiedrība nevienā brīdī neatsauca vēstuli vai tās saturu. Fakts, ka citas Arodbiedrības nosūtītās vēstules, it īpaši vēstules ar nolūku paust atbalstu iesniedzējai, bija parakstījuši vairāk nekā viena persona, nekādā ziņā nenozīmē, ka iesniedzēja iepriekš rīkojās privātpersonas statusā. Tāpat uz to nenorāda secinājums, ka vēstulē izklāstītos uzskatus neatbalstīja visi Arodbiedrības biedri. Attiecīgi, nacionālās tiesas secinājumam, ka iesniedzēja bija rīkojusies privātpersonas statusā, nav juridiska vai faktiska pamata, tāpēc tas ir acīmredzami patvaļīgs. No minētā izriet, ka, nosūtot Arodbiedrības vēstuli, iesniedzēja rīkojās kā Arodbiedrības pārstāve, īstenojot savas tiesības uz biedrošanās brīvību.

96. Tiesa arī norāda, ka lielākā daļa pret iesniedzēju vērsto kaitējošo pasākumu nepārprotami tika īstenoti kā sankcijas par to, ka iesniedzēja ir nosūtījusi minēto vēstuli (proti, disciplinārā izmeklēšana, atstādināšana no amata, aizliegums apmeklēt darbavietu, darba algas izmaksas apturēšana, dīkstāves pienākums, atlaišana – skatīt iepriekš 21., 25., 27., 32. un

40.rindkopu). Pārējie iesniedzējas norādītie kaitējošie pasākumi bija cieši saistīti ar iepriekš minētajiem pasākumiem (piemēram, medicīniskās pārbaudes un pienākums pildīt ar darba pienākumiem nesaistītus uzdevumus – skatīt iepriekš 24. un 27.rindkopu), vai, ņemot vērā kontekstu, bija saprotami kā reakcija uz iesniedzējas darbībām arodbiedrības tiesību īstenošanas ietvaros (piemēram, īstenotie pasākumi viņas kā Arodbiedrības valdes priekšsēdētājas statusa kompromitēšanai vai spiediena radīšanai uz iesniedzējas kolēģiem, kuri nebija norobežojušies no iesniedzējas – skatīt iepriekš 20., 22. un 28.rindkopu). Tādējādi ir notikusi iejaukšanās iesniedzējas tiesībās uz biedrošanās brīvību.

97. Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa noraida pārējos Valdības sākotnējos iebildumus par Konvencijas 11.panta piemērojamību attiecīgajiem lietas faktiem, kurus tā lēma skatīt vienkopus ar lietas būtību (skatīt iepriekš 62.rindkopu).

98. Atliek noskaidrot, vai šāda iejaukšanās bija noteikta ar likumu, atbilda vienam vai vairākiem Konvencijas 11.panta 2.punktā minētajiem leģitīmajiem mērķiem un bija nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā šo mērķu sasniegšanai.

(ii) *Vai iejaukšanās bija pamatota*

(α) *Likumība*

99. Tiesai ir zināmas šaubas par to, vai nacionālos tiesību aktus varēja pamatoti interpretēt tādējādi, ka tie pieļāva iesniedzējai piemērot kaitējošos pasākumus. Šis aspekts it īpaši ir saistīts ar tiesību normām, kas minētas iesniedzējas atstādināšanas no amata un atlaišanas attaisnošanai, piemērojot tās šīs lietas apstākļos (skatīt iepriekš 73., 51. un 48.rindkopu, kā arī 95.rindkopu). Tomēr Tiesa izskatīs lietu, pieņemot, ka iejaukšanās bija noteikta ar likumu. Iesniedzējai piemēroto kaitējošo pasākumu pamatojums tiks izvērtēts zemāk.

(β) *Leģitīmais mērķis*

100. Tiesa pieņem, ka apstrīdēto pasākumu mērķis bija darba devēja tiesību un brīvību aizsardzība, tāpēc to leģitīmais mērķis bija citu personu tiesību un brīvību aizsardzība. Valdības argumentu, ka šie pasākumi bija vērsti arī uz plašākas sabiedrības tiesību un brīvību aizsardzību un sabiedrības drošības garantēšanu, iesniedzēja ir apstrīdējusi, un tas tiks analizēts zemāk.

(γ) *Nepieciešamība*

101. Iejaukšanos arodbiedrību brīvībā var uzskatīt par nepieciešamu demokrātiskā sabiedrībā, ja tā atbilst neatliekamai sabiedrības nepieciešamībai (*pressing social need*) un ir samērīga ar izvirzīto leģitīmo mērķi. Līdz ar to šajā lietā Tiesai jāvērtē, vai nacionālās tiesas nodrošināja taisnīgu līdzsvaru starp iesniedzējas biedrošanās brīvību, no vienas puses, un darba devēja interešu aizsardzību, no otras puses. Veicot šādu izvērtējumu, Tiesai jāpārlicinās, ka nacionālo iestāžu norādītie iemesli bija atbilstoši un

pietiekami, un, it īpaši, ka piemērotie standarti atbilda Konvencijas 10. un 11.pantā ietvertajiem principiem, un ka nacionālās iestādes balstījās uz būtisko faktu pieņemamu novērtējumu (skatīt *Tek Gıda İş Sendikası*, citēts iepriekš, 34.rindkopa; *National Union of Rail, Maritime and Transport Workers pret Apvienoto Karalisti*, iesniegums Nr.31045/10, 86.rindkopa, ECT 2014; *Sindicatul „Păstorul cel Bun” pret Rumāniju* [Lielā palāta], iesniegums Nr.2330/09, 133.rindkopa, ECT 2013 (izvilkumi); un *Ognevenko*, citēts iepriekš, 67.-68.rindkopa).

102. Tiesa neuzskata par nepieciešamu sīkāk vērtēt tos jautājumus, kas bijuši noteicoši Tiesas judikatūrā par trauksmes celšanu (skatīt *Guja*, citēts iepriekš; *Bucur un Toma pret Rumāniju*, iesniegums Nr.40238/02, 2013.gada 8.janvāris; *Heinisch pret Vāciju*, iesniegums Nr.28274/08, ECT 2011 (izvilkumi); un *Gawlik pret Lihtenšteinu*, iesniegums Nr.23922/19, 2021.gada 16.februāris), jo šī lieta attiecas uz arodbiedrības pārstāvja tiesībām brīvi paust savus uzskatus. Šajā lietā savu uzskatu paušanas mērķis nebija veicināt sabiedrības informētību par prettiesisku rīcību, bet gan aizstāvēt Arodbiedrības biedru sociāli ekonomiskās intereses un paust bažas par konkrētiem drošības jautājumiem. Ir vērts atgādināt, ciktāl tas ir būtiski, ka apstrīdētā vēstule bija adresēta valstij piederošā uzņēmuma LGS darbību pārraugošajām valsts amatpersonām, nevis izplatīta publiski. Tiesa uzsver, ka arodbiedrības biedru interešu aizsardzība ir galvenā arodbiedrības pārstāvju funkcija, un tas ir viens no arodbiedrību brīvības pamatelementiem. Tāpat šī lieta būtu jānošķir no situācijām, kad darbinieks pauž savus personīgos uzskatus, jo uz darbībām un paziņojumiem, kas ir vērsti uz arodbiedrības biedru interešu veicināšanu, kopumā ir attiecināms īpaši augsts aizsardzības līmenis (salīdzinājumam *Herbai pret Ungāriju*, iesniegums Nr.11608/15, 44.rindkopa, 2019.gada 5.novembris, attiecībā uz darbinieka tiesībām brīvi paust savus uzskatus, un *Vellutini un Michel pret Franciju*, iesniegums Nr.32820/09, 37.-39.rindkopa, 2011.gada 6.oktobris, attiecībā uz arodbiedrības pārstāvju tiesībām brīvi paust savus uzskatus). Tāpat jautājumi par trauksmes celšanu netika minēti un analizēti nacionālajās tiesās.

103. Ņemot vērā judikatūru saistībā ar arodbiedrību tiesībām brīvi paust savus uzskatus (skatīt iepriekš citētās lietas *Palomo Sánchez un citi*; *Szima*; un *Vellutini un Michel*), Tiesa uzskata par būtiskiem šādus aspektus: konteksts, kādā paziņojumi veikti (tostarp, vai tie ietilpa leģitīmā arodbiedrības darbībā); paziņojumu raksturs (tostarp, vai tika pārkāptas pieņemamās kritikas robežas); darba devējam vai citām personām radītie zaudējumi; piemēroto sankciju vai citu seku raksturs un smaguma pakāpe.

104. Tiesa atzīmē, ka 2012.gada 2.marta vēstulē bija vērsta uzmanība uz dažādiem sociāli ekonomiskiem jautājumiem un praksēm, kas, Arodbiedrības ieskatā, negatīvi ietekmēja LGS darbiniekus un viņu kā GSVD uzdevumu izpildi, turklāt šie jautājumi jau iepriekš bija aktualizēti sarunās ar darba devēju (skatīt iepriekš 8.-16.rindkopu). Ar šo vēstuli šīs ar nodarbinātību saistītās bažas tika nodotas izskatīšanai valsts institūcijai, kurai pieder uzņēmums un kas pārrauga darba devēja darbību. Lai gan Tiesas rīcībā nav pietiekamas informācijas, lai secinātu, ka šīs vēstules sagatavošana ir

uzskatāma par tiesību iesaistīties koplīguma slēgšanā īstenošanu, kā apgalvo iesniedzēja, šī vēstule ietilpa Arodbiedrības centienos paust savas prasības, ar kurām tā centās uzlabot savu biedru situāciju un aizsargāt viņus darba pienākumu izpildes procesā. Attiecīgi, iesniedzēja pārstāvēja Arodbiedrību tās leģitīmo arodbiedrības darbību īstenošanā. Turklāt šāda rīcība ir viens no arodbiedrību brīvības būtiskiem elementiem – centieni pārliecināt darba devēju uzklaut, kas arodbiedrībai ir sakāms tās biedru vārdā.

105. Tiesa norāda, ka, neskaitot faktu, ka vēstuli bija sagatavojusi Arodbiedrības pārstāve, nacionālās tiesas, analizējot vēstules saturu, nepievērsa uzmanību arodbiedrības aspektam. Šāda rīcība liedza nacionālajām tiesām piemērot attiecīgos standartus un atbilstoši izvērtēt būtiskos faktus, kas noveda pie pretrunīgiem secinājumiem. Piemēram, nacionālās tiesas atzina, ka iesniedzēja vēstuli sagatavoja, lai gūtu sev sociāli ekonomisku labumu, lai gan lielākā daļa vēstulē izklāstīto jautājumu neattiecās uz viņu personīgi. Tāpat tiesas secināja, ka iesniedzējai bija pienākums pārtraukt savu darba pienākumu veikšanu, ja viņa uzskatīja, ka pastāvēja aeronavigācijas drošību ietekmējoši apstākļi, lai gan viņa pati nebija sniegusi GSVD apmācības, kas bija sasaistītas ar neuzskaitīto virsstundu darbu.

106. Valdība apgalvoja, ka vēstule ietvēra apgalvojumus par draudiem aeronavigācijas drošībai, kas pārkāpa leģitīmo arodbiedrības interešu robežas. Taču Tiesa norāda, ka pēc dažādu nepilnību GSVD darba organizācijā izklāstīšanas, tostarp attiecībā uz neuzskaitīto virsstundu darbu, vēstulē bija norādīts, ka šādas nepilnības var nogurdināt darbiniekus, graut to disciplīnu, izraisīt vadošo darbinieku aiziešanu no uzņēmuma un pazemināt apmācību kvalitāti. Vēstules turpmākajā tekstā bija secināts, ka šāda situācija var apdraudēt lidojumu drošību un LGS ilgtspēju (skatīt iepriekš 11.-16.rindkopu).

107. Tiesa atkārtoti uzsver, ka faktos balstītu secinājumu izdarīšana ierasti ir mērķēta uz viedokļu paušanu, un tādēļ vairāk līdzinās vērtējumam (skatīt *Marunić pret Horvātiju*, iesniegums Nr.51706/11, 61.rindkopa, 2017.gada 28.marts). Turklāt šīs lietas apstākļos izdarītos secinājumus var uzskatīt par profesionālu vērtējumu par konstatēto nepilnību iespējamu ietekmi. Savukārt nacionālās tiesas, secinot, ka iesniedzēja ir izplatījusi “nepatiesu informāciju” un “nepatiesu viedokli”, izvērtēja apgalvojumus par iespējamām sekām un pārliecinājās tikai par to, vai šādas iespējamās sekas jau ir iestājušās. Proti, nacionālās tiesas balstījās uz dokumentiem un paziņojumiem, kas vispārīgi apstiprināja, ka gaisa satiksme ir droša un ka GSVD neapdraud aeronavigācijas drošību. Tajā pašā laikā tiesas nepārbaudīja norādītos faktus, kas kalpoja par pamatu iesniedzējas secinājumiem, kā arī neizvērtēja, vai iespējamās nepilnības tiešām pastāv. It īpaši minams apstāklis, ka, lai arī atbilstoši tiesas sēdē iesniegtajiem pierādījumiem, kas apliecina šī apgalvojuma patiesumu, nacionālās tiesas nenoskaidroja, vai GSVD apmācības tiešām bija notikušas neuzskaitīta virsstundu darba ietvaros (skatīt iepriekš 31.rindkopu). No iepriekš minētā izriet, ka nacionālās tiesas

pienācīgi neizvērtēja, vai vēstulē minētie apstākļi tiešām pastāv un vai vēstulē izklāstītajiem viedokļiem ir bijis pietiekams faktiskais pamats.

108. Tiesai iesniegtajos dokumentos ir norādīts, ka vēstulē izteiktajiem apgalvojumiem bija faktiskais pamats un tas nebija nepamatots uzbrukums LGS valdei. Šie apgalvojumi ietvēra ar nodarbinātību saistītu bažu izklāstu un tika izteikti leģitīmā mērķa – aizsargāt ar nodarbinātību saistītās Arodbiedrības biedru intereses un nodrošināt efektīvu viņu darba pienākumu izpildi – ietvaros. Šie apgalvojumi nepārkāpa pieņemamas kritikas robežas (salīdzinājumam *Heinisch*, 79. un 85.rindkopa, un pretēji *Szima*, 31.rindkopa, un *Palomo Sánchez un citi*, 67.rindkopa, visas lietas citētas iepriekš). Tāpat Tiesa atzīmē, ka, lai gan darbiniekiem pret darba devēju ir lojalitātes, atturības un diskretuma pienākums, un noteikti izteikumi, kas var būt leģitīmi citos kontekstos, nav atbilstoši darba attiecību ietvaros (skatīt iepriekš citētās lietas *Guja*, 70.rindkopa; *Trade Union of the Police in the Slovak Republic un citi*, 57.rindkopa; *Palomo Sánchez un citi*, 76.rindkopa; un *Herbai*, 38.rindkopa; attiecībā uz šī pienākuma robežām skatīt *Marunić*, citēts iepriekš, 52.rindkopa), arodbiedrību darbību kontekstā kritika saistībā ar sociālo un ekonomisko politiku vai darba drošības un veselības pasākumiem ietilpst leģitīmajā arodbiedrību darbībā un darbinieku tiesībās, ko garantē Konvencijas 11.pants. Lojalitātes pret darba devēju pienākums nevar kalpot par pamatu tam, lai pēc būtības liegtu arodbiedrībām un to pārstāvjiem īstenot savas tiesības aizstāvēt savu biedru intereses.

109. Attiecībā uz argumentu par iespējamu kaitējumu, ko varēja izraisīt vēstulē iekļautās informācijas izplatīšana, Tiesa norāda, ka vēstule tika nosūtīta tikai valsts amatpersonām, kas pārraudzīja darba devēja – valstij piederoša uzņēmuma – darbību, un šī informācija netika publicēta vai citādi padarīta pieejama plašākai sabiedrībai (salīdzinājumam *Matalas pret Grieķiju*, iesniegums Nr.1864/18, 55.rindkopa, 2021.gada 25.marts). Valstij piederoša uzņēmuma kā LGS publiskajam akcionāram bija tiesības būt informētam par jautājumiem, kas ietekmē darbinieku sociāli ekonomiskos apstākļus un labklājību un potenciāli ietekmē sniegtā pakalpojuma kvalitāti un drošību (salīdzinājumam *Heinisch*, citēts iepriekš, 89.rindkopa). Faktiski Arodbiedrības vēstulē aktualizēto jautājumu risināšana varēja tikai sekmēt darba devēja un sabiedrības intereses, ko vēl vairāk apliecina fakts, ka vēstulē bija izklāstīti iespējami drošības un veselības noteikumu pārkāpumi “drošībai kritiski svarīgā” vidē. Tāpēc Tiesa atzīst, ka GSVD darbs pēc savas būtības ir saistīts ar sabiedrības drošību. Taču Tiesa šīs lietas apstākļos nevar secināt, ka pret iesniedzēju vērstie kaitējošie pasākumi, reaģējot uz viņas centieniem aizsargāt Arodbiedrības biedru ar nodarbinātību saistītās intereses un aizsargāt viņus darba pienākumu izpildes procesā, atbilda leģitīmajam mērķim aizsargāt plašākas sabiedrības tiesības un brīvības vai nodrošināt sabiedrības drošību, kā apgalvojusi Valdība.

110. Attiecībā uz iesniedzējai radīto seku raksturu un smaguma pakāpi, Tiesa uzskata, ka tās bija ārkārtīgi skarbas un acīmredzami nesavietojamas ar arodbiedrības leģitīmas darbības īstenošanu. Neņemot vērā arodbiedrības aspektu, nacionālās tiesas ignorēja iesniedzējas kā arodbiedrības pārstāves

statusu un padarīja viņu vienpersoniski atbildīgu par Arodbiedrības lēmumu ziņot darba devēja uzņēmuma īpašniekam par Arodbiedrības biedru izteiktajām sūdzībām. Turklāt iesniedzējai piemērotās sankcijas bija īpaši skarbas, ņemot vērā nozari, kurā viņa strādāja – LGS bija vienīgais civilo GSVD darba devējs Latvijā, un iesniedzējas atlaišana no darba nozīmēja, ka viņas GSVD karjera Latvijā bija izbeigta, radot nenoliedzamas sekas viņas privātajai un profesionālajai dzīvei (salīdzinājumam *Vogt pret Vāciju*, 1995.gada 26.septembris, 60.rindkopa, A sērija, Nr.323, un *Gawlik*, citēts iepriekš, 84.rindkopa).

111. Tiesa papildus atzīmē, ka iesniedzējai radītās sekas pašas par sevi varēja radīt atturošu ietekmi uz Arodbiedrības biedriem (salīdzinājumam *Ognevenko*, citēts iepriekš, 83.rindkopa). Taču LGS valde īstenoja arī citus pret Arodbiedrības biedriem vērstus pasākumus, ko apliecina lietas materiāli, piemēram, draudot ar atstādināšanu, pieprasot Arodbiedrības biedriem parakstīt paziņojumus, liekot viņiem norobežoties no Arodbiedrības vēstules un iesniedzējas un aicinot mainīt Arodbiedrības vadību (skatīt iepriekš 17., 19., 20., 22. un 28.rindkopu), kuru mērķis nepārprotami bija radīt spiedienu uz Arodbiedrības biedriem.

(iii) Secinājums

112. Lai gan Tiesa ņem vērā Konvencijas sistēmas fundamentāli subsidiāro lomu, šajā lietā nevar secināt, ka nacionālās tiesas ir piemērojušas standartus, kas atbilst no Konvencijas 11.panta izrietošajiem principiem, piemērojot tos 10.panta gaismā, vai ka tiesas ir balstījušās uz pieņemamu būtisko faktu novērtējumu. Tādēļ Tiesa secina, ka pret iesniedzēju vērstie kaitējošie pasākumi nebija atbilstoši stingrajai prasībai par “neatliekamu sabiedrības nepieciešamību” un nebija samērīgi ar izvirzīto leģitīmo mērķi, tāpēc tos nevarēja uzskatīt par “nepieciešamiem demokrātiskā sabiedrībā”.

113. Līdz ar to ir pārkāpts Konvencijas 11.pants, kas interpretēts 10.panta gaismā.

II. IESPĒJAMS KONVENCIJAS 6.PANTA PĀRKĀPUMS

114. Iesniedzēja sūdzējās, ka tiesas sēdes ir bijušas slēgtas un spriedumi nebija pieejami sabiedrībai, kas ir pretrunā ar Konvencijas 6.pantu, kas noteic:

“1. Ikvienam ir tiesības, nosakot savu civilo tiesību un pienākumu [...], uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu saprātīgos termiņos neatkarīgā un objektīvā ar likumu izveidotā tiesā. Tiesas spriedumu pasludināms publiski, taču preses un publikas klātbūtne procesā var tikt aizliegta uz visu lietas izskatīšanas laiku vai tikai tās daļu tikumības apsvērumu, sabiedriskās kārtības vai valsts drošības interesēs, ja to demokrātiskā sabiedrībā prasa nepilngadīgo intereses vai procesa dalībnieku privātās dzīves aizsardzība, vai arī tādā apmērā, kuru tiesa uzskata par absolūti nepieciešamu, ja īpašajos lietas apstākļos atklātība apdraudētu tiesvedības intereses. [...]”

A. Pieņemamība izskatīšanai

115. Valdība argumentēja, ka iesniedzēja saistībā ar šo sūdzību nevarēja sevi uzskatīt par upuri, jo viņa piedalījās visās tiesas sēdēs un saņēma pilnus spriedumu tekstus.

116. Iesniedzēja nekomentēja šo aspektu.

117. Tiesa norāda, ka iesniedzējas sūdzība neattiecas uz viņas pašas piedalīšanos tiesas procesā saistībā ar iespēju efektīvi pārstāvēt sevi šīs lietas ietvaros, bet gan uz lietas izskatīšanu slēgtās tiesas sēdēs un spriedumu publisku nepasludināšanu, liedzot viņai tiesības pakļaut tiesas spriešanu sabiedrības uzraudzībai. Tiesa atkārtoti uzsver, ka tiesības uz atklātu lietas izskatīšanu un publisku spriedumu pasludināšanu veido Konvencijas 6.panta pamatprincipu. Iesniedzējas sūdzība attiecas uz tiesas procesu, kurā viņa bija viena no pusēm, tāpēc viņa ir uzskatāma par sūdzībā izklāstītā pārkāpuma upuri. Ņemot vērā minētos apstākļus, Valdības iebildums tiek noraidīts.

118. Tiesa atzīmē, ka šī sūdzība nav ne acīmredzami nepamatota, ne nepieņemama citu Konvencijas 35.pantā minēto apsvērumu dēļ. Tāpēc tā ir atzīstama par pieņemamu izskatīšanai.

B. Lietas būtība*1. Iesniedzēja*

119. Iesniedzēja sūdzējās, ka visas nacionālo tiesu sēdes bija slēgtas, tāpēc sabiedrībai nebija dota iespēja uzzināt par lietā iesniegtajiem pierādījumiem un izvērtēt tiesas procesa norisi. Turklāt slepeni bija arī pasludinātie spriedumi, izņemot to rezolutīvo daļu, tādējādi sabiedrībai nebija iespējas izvērtēt pasludināto spriedumu argumentāciju. Šī apstākļa dēļ iesniedzējai bija liegta iespēja, ka viņas lietu plašsaziņas līdzekļi atspoguļotu līdzjūtīgi. Šī lieta bija ļoti nozīmīga arodbiedrību biedriem, kuriem kļuva zināms tikai tas, ka tiesas ir atzinušas par leģitīmu virkni, pēc iesniedzējas ieskatiem, diskriminējošu pasākumu, kas rezultējās ar viņas atlaišanu. Šādam lietas iznākamam bija atturoša ietekme uz arodbiedrībām.

120. Šajā lietā nebija pamatotu iemeslu tās izskatīšanai slēgtās tiesas sēdēs. Vēstulē izklāstītajos jautājumos nebija nekā konfidenciāla, un šajā lietā netika skarti ar valsts drošību saistīti jautājumi. Valdības arguments par nepieciešamību aizsargāt “valsts sektora specifisko un ievainojamo raksturu” nebija pat tuvu tam, lai atsauktos uz valsts drošību kā tiesisko pamatu lietas izskatīšanai slēgtās tiesas sēdēs. Drošības policijas dokuments, kas bija klasificēts kā “ierobežotas pieejamības informācija”, bija ziņojums, kurā bija norādīts, ka iesniedzēja nav veikusi drošības pārkāpumus. Tāpat iesniegtie pierādījumi par iesniedzējas veselības stāvokli norādīja tikai to, ka viņa ir pilnīgi vesela.

2. Valdība

121. Valdība apgalvoja, ka pirmās instances tiesa bija noturējusi piecas tiesas sēdes, no kurām trīs bija slēgtas, viena bija daļēji slēgta un viena bija

atklāta, tāpēc šajā instancē bija nodrošināta zināma atklātība. Lēmums noturēt slēgtas tiesas sēdes bija balstīts uz (i) nepieciešamību aizsargāt “informāciju par valsts sektora, kurā uzņēmums [sniedza] savus pakalpojumus, specifisko un ievainojamo raksturu”, (ii) Drošības policijas dokumentu ar “ierobežotas pieejamības informācijas” klasifikācijas statusu, (iii) faktu, ka trīs slēgtajās tiesas sēdēs tika apspriestas īpašas iekšējās procedūras, kas regulē aeronavigācijas pakalpojumu sniegšanu un (iv) apstākli, ka viens no lieciniekiem sniedza liecību par iesniedzējas veselības stāvokli.

122. Tiesu spriedumu rezolutīvās daļas visos gadījumos tika pasludinātas publiski, un šis noteikums bija ievērots arī šajā gadījumā. Spriedumu pilnie teksti lietās, kas ir izskatītas slēgtās sēdēs, parasti nebija pieejami sabiedrībai, taču trešās puses varēja piekļūt anonimizētām šo spriedumu kopijām, iesniedzot tiesā pieprasījumu un pietiekami pamatojot šādu nepieciešamību. Šādus pieprasījumus izskatīja tiesas priekšsēdētājs. No tā izriet, ka, lai gan šajā lietā pasludinātie spriedumi nebija plaši pieejami tiešsaistē vai tiesas kancelejā, bija pieejami citi līdzekļi to saņemšanai, ko efektīvi ir izmantojuši pētnieki un studenti.

3. *Lietā iesaistījušās trešās puses*

123. Eiropas Transporta darbinieku federācija, Eiropas Arodbiedrību konfederācija un Starptautiskā Gaisa satiksmes dispečeru asociāciju federācija kopīgi uzsvēra atklāta tiesas procesa būtiskumu lietās, kas ietver sūdzības par arodbiedrību pārstāvju apspiešanu. Šāda atklātība aizsargāja tiesvedības dalībniekus pret tiesas spriešanu slepenībā un bez sabiedrības uzraudzības. Atsaukšanās uz lidojumu drošību nebija pietiekams arguments sabiedrības izslēgšanai.

4. *Tiesa*

(a) *Attiecināmie principi*

124. Tiesa atkārtoti norāda, ka tiesas sēžu atklāta norise ir fundamentāls Konvencijas 6.panta 1.punkta princips. Publiskais raksturs aizsargā tiesvedībā iesaistītās puses no tiesas spriešanas slepenībā un bez sabiedrības uzraudzības; tāpat tas kalpo kā viens no līdzekļiem, ar ko var saglabāt uzticēšanos tiesām. Nodrošinot caurspīdīgu tiesas spriešanu, atklātība sekmē Konvencijas 6.panta 1.punkta mērķa sasniegšanu, proti, taisnīgu tiesu, kuras garantēšana ir viens no jebkuras demokrātiskas sabiedrības pamatprincipiem (skatīt, piemēram, *Martinie pret Franciju* [Lielā palāta], iesniegums Nr.58675/00, 39.rindkopa, ECT 2006-VI; *Malhous pret Čehiju* [Lielā palāta], iesniegums Nr.33071/96, 55.rindkopa, 2001.gada 12.jūlijs; un *Nikolova un Vandova pret Bulgāriju*, iesniegums Nr.20688/04, 67.rindkopa, 2013.gada 17.decembris). Šie principi attiecas gan uz atklātām tiesas sēdēm, gan publisku spriedumu pasludināšanu, kam ir viens mērķis (skatīt *Fazliyski pret Bulgāriju*, iesniegums Nr.40908/05, 64.rindkopa, 2013.gada 16.aprīlis).

125. Konvencijas 6.panta 1.punkts neliedz tiesām atkāpties no šiem principiem, ievērojot šajā punktā uzskaitītos pamatus, ja pilnīgi vai daļēji

slēgtu lietas izskatīšanu stingri pieprasa konkrētās lietas apstākļi (skatīt iepriekš citētās lietas *Martinie*, 40.rindkopa, un *Nikolova un Vandova*, 68.rindkopa). Taču Konvencijas 6.panta 1.punkts paredz tiesām procesuālu pienākumu apsvērt, vai lietas izskatīšana slēgtās tiesas sēdēs konkrētajos apstākļos ir nepieciešama sabiedrības interešu aizsardzībai, un pieļaut šāda pasākuma piemērošanu tiktāl, cik tas ir strikti nepieciešams šī mērķa sasniegšanai (skatīt *Nikolova un Vandova*, citēts iepriekš, 74.rindkopa).

126. Attiecībā uz prasību par spriedumu publisku pasludināšanu Tiesa ir piemērojusi zināmu elastību. Lai arī Konvencijas 6.panta 1.punkts pirmšķietami noteic pienākumu nolasīt spriedumu atklātā tiesas sēdē, šim noteikumam atbilstoši var būt arī citi sprieduma publiskošanas līdzekļi. Konceptuāli spriedumam piešķiramā publicitātes forma atbilstoši nacionālajām tiesību normām jāizvērtē konkrētā tiesas procesa īpašo apstākļu kontekstā un balstoties uz Konvencijas 6.panta 1.punkta objektu un mērķi (skatīt *Moser pret Austriju*, iesniegums Nr.12643/02, 101.rindkopa, 2006.gada 21.septembris, un *Lorenzetti pret Itāliju*, iesniegums Nr.32075/09, 37.rindkopa, 2012.gada 10.aprīlis). Pat gadījumos, kad sprieduma pilna teksta izpaušana var apdraudēt valsts drošību vai citu personu drošību, tiesas var izmantot tehniskus risinājumus, kuri var novērst pamatotas bažas par apdraudējumu, izvairoties no pilnīgas fundamentālu procesuālo garantiju kā tiesu lēmumu publiskums neievērošanas (skatīt *Fazliyski*, citēts iepriekš, 69.rindkopa, un *Raza pret Bulgāriju*, iesniegums Nr.31465/08, 53.rindkopa, 2010.gada 11.februāris).

(b) Attiecināmo principu piemērošana

(i) Tiesības uz atklātu lietas izskatīšanu

127. Atbilstoši Tiesai iesniegtajiem materiāliem pirmā tiesas sēde pirmās instances tiesā, kas bija atklāta, tika pārcelta pirms lietas izskatīšanas pēc būtības, jo atbildētājs iesniedza pretprasību. Otrās tiesas sēdes laikā pirmās instances tiesa nolēma izskatīt lietu slēgtā tiesas sēdē ar mērķi nodrošināt “efektīvāku un veiksmīgāku tiesas spriešanu” (skatīt iepriekš 30.rindkopu). Turpretī apelācijas instances tiesa atsaucās uz Civilprocesa likuma 11.panta trešās daļas 1.punktu, kas ļauj tiesas sēdi pasludināt par slēgtu, ja “nepieciešams aizsargāt valsts noslēpumu vai komercnoslēpumu”, nenorādot citus iemeslus (skatīt iepriekš 39. un 53.rindkopu). Kasācijas instancē lieta tika izskatīta rakstveida procesā. Līdz ar to Tiesa secina, ka Konvencijas 6.panta 1.punkta izpratnē attiecībā uz iesniedzējas lietas būtību nenotika neviena atklāta tiesas sēde.

128. Tomēr Tiesa nevar secināt, ka lietas izskatīšana slēgtās tiesas sēdēs bija nepieciešama, lai aizsargātu Konvencijas 6.panta 1.punktā izklāstītās sabiedrības intereses, un ka nacionālās tiesas ievēroja savu procesuālo pienākumu rūpīgi izvērtēt šāda pasākuma nepieciešamību. Pirmkārt, nacionālās tiesas nesniedza nevienu pamatojumu, kas atbilstu Konvencijas 6.panta 1.punkta otrajā teikumā minētajiem izņēmumiem (salīdzinājumam *Malhous*, citēts iepriekš, 56.rindkopa). Otrkārt, nacionālās tiesas nesniedza skaidrojumu, kā iemesli, uz kuriem tās balstījās, ir saistīti ar lietas apstākļiem.

Pirmās instances tiesas atsaukšanās vien uz “efektīvāku un veiksmīgāku tiesas spriešanu” bez sīkākiem paskaidrojumiem nav pietiekams pamats lietas izskatīšanai slēgtās tiesas sēdēs. Turklāt tiesas nav norādījušas un Valdība nav argumentējusi, ka lieta bija saistīta ar valsts noslēpumu vai komercnoslēpumu, tāpēc apelācijas instances tiesas atsauce uz nepieciešamību saglabāt šādu slepenību kā pamatu slēgtajām tiesas sēdēm nav pietiekama. Vienīgajā dokumentā, kam šajā lietā bija “ierobežotas pieejamības informācijas” statuss, bija norādīts, ka iesniedzēja nav veikusi drošības pārkāpumus, un tam jebkurā gadījumā bija ierobežota nozīme konkrētajā strīdā. Tas acīmredzami nevarēja kalpot par pamatu noturēt slēgtas tiesas sēdes.

129. Attiecībā uz LGS izvirzīto un Valdības atkārtoti uzsvērto argumentu, ka lieta bija saistīta ar jūtīgu informāciju par lidojumu drošību, Tiesa norāda, ka arī šo apsvērumu nacionālās tiesas nevērtēja slēgto tiesas sēžu attaisnošanai. Lieta attiecās uz jautājumu, vai iesniedzēju kā arodbiedrības pārstāvi drīkstēja sodīt par viedokļa paušanu, ka nepilnības GSVD darbā un apmācību apstākļos nākotnē var ietekmēt lidojumu drošību. Tiesai nav sniegta informācija, kas apliecinātu, ka šī jautājuma risināšanai nacionālajām tiesām bija nepieciešams izskatīt jūtīgu informāciju par lidojumu drošību, ar ko tika pamatotas slēgtās tiesas sēdes. Vienlaikus lietā tika izskatīts arodbiedrību brīvības fundamentāls aspekts. Šī lieta ne tikai tiešā veidā ietekmēja iesniedzējas pārstāvēto Arodbiedrību, bet tā arī bija ļoti būtiska citām arodbiedrībām, kas izrādīja interesi, pieprasot apelācijas instances tiesai izskatīt lietu atklātā tiesas sēdē un organizējot publisku demonstrāciju ārpus tiesas nama (skatīt iepriekš 39.rindkopu). Šajā lietā specifiskais strīda raksturs īpaši izteikti norādīja uz sabiedrības uzraudzības nepieciešamību (salīdzinājumam skatīt *Lorenzetti*, citēts iepriekš). Tomēr nacionālās tiesas nevērtēja, vai sabiedrības izslēgšana no tiesas procesa bija nepieciešama, kā arī necentās piemērot šo pasākumu tikai tiktāl, cik tas bija strikti nepieciešams noteiktā mērķa sasniegšanai.

(ii) *Tiesības uz spriedumu publisku pasludināšanu*

130. Tiesa ņem vērā, ka neviens no spriedumiem netika pasludināts publiski, atklātā tiesas sēdē nolasot tikai apelācijas instances tiesas sprieduma rezolutīvo daļu (skatīt iepriekš 32., 40. un 42.rindkopu). Līdz ar to ir jānoskaidro, vai šo spriedumu publicitāte bija pietiekami nodrošināta ar citiem līdzekļiem.

131. Gadījumos, kad zemāku instanču tiesas ir noturējušas atklātās tiesas sēdes, Tiesa ir uzskatījusi, ka prasība par publicitāti ir nodrošināta, ja ikvienam, kuram ir pamatota interese, ir sniegta iespēja iepazīties ar spriedumu vai saņemt no kancelejas tā kopiju, kā arī to, ka īpaši interesējoši lēmumi tiek regulāri publicēti (skatīt *Lorenzetti*, citēts iepriekš, 37.-38.rindkopa, un tajā ietvertās atsauces). Taču gadījumos, kad atteikšanās no lietas atklātas izskatīšanas nav bijusi pamatota, šādi lēmumu publicēšanas līdzekļi netika uzskatīti par pietiekamiem, lai nodrošinātu atbilstību

Konvencijas 6.panta 1.punkta prasībām (skatīt *Moser*, citēts iepriekš, 103.rindkopa).

132. Šajā lietā spriedumu pilnais teksts nav bijis pieejams sabiedrībai, pamatojot to ar faktu, ka lieta tika izskatīta slēgtās tiesas sēdēs. Lai gan Valdība apgalvoja, ka bija nodrošināta iespēja iesniegt pieprasījumus spriedumu anonimizētu kopiju saņemšanai, ieinteresētajām personām bija jāsniedz pietiekams pamatojums šāda pieprasījuma iesniegšanai, un lēmuma pieņemšana par sprieduma kopijas izsniegšanu bija atstāta attiecīgās tiesas priekšsēdētāja ziņā. Šī iespēja šķietami galvenokārt bija paredzēta pētījumu nolūkos iesniegto pieprasījumu apmierināšanai, un Valdība nav sniegusi pierādījumus tam, ka ir ieviesti konkrēti noteikumi vai prakse, kas nodrošina šādu pieprasījumu sistemātisku izpildi. Redzot, ka lēmumi izskatīt šo lietu slēgtās tiesas sēdēs nebija pietiekami pamatoti, pieejamie līdzekļi lēmumu publiskošanai bija nepietiekami, lai izpildītu prasību par spriedumu publisku pasludināšanu.

(iii) *Secinājums*

133. Šīs lietas ietvaros Konvencijas 6.panta 1.punkta mērķis – nodrošināt tiesu varas uzraudzību no sabiedrības puses ar mērķi aizsargāt tiesības uz taisnīgu tiesu – netika sasniegts, jo sabiedrībai nebija pieejams pamatojums, kas ļautu izprast kādēļ iesniedzējas prasības tika noraidītas (salīdzinājumam skatīt *Ryakib Biryukov pret Krieviju*, iesniegums Nr.14810/02, 45.rindkopa, ECT 2008). Līdz ar to ir pieļauts Konvencijas 6.panta pārkāpums attiecībā uz tiesību uz atklātu lietas izskatīšanu un spriedumu publisku pasludināšanu.

III. KONVENCIJAS 41.PANTA PIEMĒROŠANA

134. Konvencijas 41.pants nosaka:

“Ja Tiesa konstatē, ka ir noticis Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums, un ja attiecīgās Augstās Līgumslēdzējas Puses iekšējās tiesību normas paredz tikai daļēju šī pārkāpuma seku novēršanu, Tiesa, ja nepieciešams, cietušajai pusei piešķir taisnīgu atlīdzību.

A. Kaitējums

135. Iesniedzēja lūdza kompensāciju 103 446,98 eiro (EUR) apmērā par mantisko kaitējumu. Prasījuma summa ietvēra EUR 5 335,43 par neizmaksāto darba algu no 2012.gada 14.maija līdz 2012.gada 26.jūnijam, kad iesniedzēja bija atstādināta no amata bez darba algas izmaksas, kā arī papildu EUR 98 111,55 attiecībā uz ienākumiem, ko iesniedzēja būtu guvusi līdz 2017.gada 31.martam, ja viņa nebūtu atlaista no darba (atņemot ienākumus, ko viņa bija guvusi no citiem avotiem pēc atlaišanas no darba). Tāpat iesniedzēja lūdza kompensāciju EUR 50 000 apmērā par nodarīto nemantisko kaitējumu.

136. Valdība uzskatīja, ka pārkāpuma konstatēšana pati par sevi būtu pietiekama taisnīga atlīdzība gan attiecībā uz nodarīto mantisko kaitējumu,

gan nemantisko kaitējumu. Attiecībā uz iesniedzējai neizmaksātās darba algas aprēķinu par periodu, kurā iesniedzēja bija atstādināta no amata, Valdība norādīja, ka iesniedzējas aprēķins ir balstīts uz viņas bruto dienas atalgojumu (EUR 172,11) un par pamatu šim aprēķinam drīzāk būtu jāņem viņas pamata dienas neto atalgojums, kas neietver pabalstus un piemaksas (EUR 127,65).

137. Tiesa uzskata, ka iesniedzējai radītais mantiskais kaitējums, kas izrietēja no iesniedzējas darba algas izmaksas apturēšanas laika posmā, kurā viņa bija atstādināta no amata, bija konstatētā Konvencijas 11.panta pārkāpuma tiešas sekas. Tāpat Tiesa ņem vērā, ka iesniedzēja ir iesniegusi LGS grāmatvedības nodaļas 2012.gada 16.jūlijā izsniegtu aprēķinu par iesniedzējas bruto dienas darba samaksu par pēdējiem sešiem mēnešiem pirms viņas atstādināšanas no amata (120,96 Latvijas lati jeb EUR 172,11, piemērojot fiksēto valūtas maiņas likmi), kas saskaņā ar Latvijas Darba likumu bija jāizmanto, aprēķinot kompensāciju par nepamatotu atstādināšanu no amata. Tiesa arī atzīmē, ka izmaksātie pabalsti un piemaksas veidoja iesniedzējas darba algas neatņemamu sastāvdaļu, tāpēc nav pamata uzskatīt, ka viņa nebūtu saņēmusi šos maksājumus, ja netiktu pieļauts Konvencijas 11.panta pārkāpums.

138. Attiecībā uz pārējiem prasījumiem par radīto mantisko kaitējumu Tiesa uzskata, ka tie attiecas uz ienākumiem, ko iesniedzēja būtu guvusi, ja viņa nebūtu atlaista no darba. Taču iesniedzējas apgalvojums, ka viņa turpinātu strādāt tajā pašā amatā un nopelnītu šo pašu darba algu līdz 2017.gada 31.martam, t.i., līdz brīdim, kad viņa sagatavoja un 2017.gada 4.aprīlī iesniedza Tiesai taisnīgas atlīdzības prasību, ir spekulatīvs. Tāpat no Tiesas puses būtu spekulatīvi pieņemt, ka pilna starpība starp iesniedzējas darba algu pirms viņas atlaišanas un viņas ienākumiem pēc tās bija viņas atlaišanas tiešas sekas. Tomēr Tiesa uzskata, ka atlaišanas rezultātā iesniedzējai ir radīts mantisks kaitējums. Tiesa arī atzīmē, ka, ievērojot nacionālo noilguma termiņu (skatīt iepriekš 50.rindkopu), iesniedzēja vairs nevar iesniegt prasību par viņas netaisnīgu atlaišanu.

139. Tāpat Tiesa konstatē, ka Konvencijas 6.panta 1.punkta un 11.panta, kas interpretēti 10.panta gaismā, pārkāpuma rezultātā iesniedzējai ir radīts nemantisks kaitējums.

140. Līdz ar to, balstoties uz taisnīguma principu, Tiesa attiecībā uz nodarīto mantisko un nemantisko kaitējumu piešķir iesniedzējai kompensāciju EUR 25 000 apmērā, pieskaitot šai summai jebkurus ieturamos nodokļus.

B. Izmaksas un izdevumi

141. Iesniedzēja arī lūdza atlīdzināt izmaksas un izdevumus, kas radušies nacionālās tiesvedības ietvaros, EUR 4 607,62 apmērā un EUR 6 954,66 apmērā par izmaksām un izdevumiem, kas radušies Tiesā.

142. Valdība piekrita izmaksām un izdevumiem, kas radušies nacionālās tiesvedības ietvaros, atzīmējot, ka saskaņā ar oficiālo valūtas maiņas kursu

kompensācijas summa būtu jānosaka EUR 4 588,76 apmērā. Tomēr attiecībā uz izmaksām un izdevumiem, kas iesniedzējai radušies Tiesā, Valdība norādīja, ka nav pierādījumu tam, ka šīs izmaksas ir faktiski radušās un bijušas nepieciešamas, jo ir iesniegti tikai rēķini (bez maksājumus apliecinājošiem dokumentiem). Valdība arī apgalvoja, ka norādītās izmaksas ir pārmērīgas un nepamatotas.

143. Saskaņā ar Tiesas judikatūru iesniedzēja ir tiesīga saņemt izmaksu un izdevumu kompensāciju tikai tiktāl, cik ir apstiprināts, ka tie ir faktiski un nepārprotami radušies, un to apmērs ir saprātīgs. Pārstāvja atlīdzības izmaksas ir faktiski radušās, ja iesniedzēja ir veikusi šādus maksājumus vai viņai ir pienākums tos veikt (skatīt *Merabishvili pret Gruziju* [Lielā palāta], iesniegums Nr.72508/13, 371.rindkopa, 2017.gada 28.novembris). Šajā lietā iesniedzējas iesniegtie rēķini norāda uz viņas pienākumu maksāt atlīdzību viņas pārstāvjiem Apvienotajā Karalistē par juridisko pakalpojumu sniegšanu Tiesā izskatītās lietas ietvaros. Attiecīgi, balstoties uz Tiesas rīcībā esošajiem dokumentiem un iepriekš minētajiem kritērijiem, Tiesa uzskata, ka iesniedzējas norādītās izmaksas tiesvedības ietvaros nacionālajās tiesās un Tiesā ir faktiski radušās un ir saistītas ar Tiesas konstatētajiem pārkāpumiem. Tiesa nepiekrīt Valdības apgalvojumam, ka pieprasītā izmaksu kompensācijas summa ir pārmērīga. Līdz ar to Tiesa uzskata par pamatotu atlīdzināt iesniedzējai izdevumus EUR 11 562,28 apmērā, kas aptver nacionālajās tiesās un Tiesā radušās izmaksas, pieskaitot šai summai jebkurus ieturamos nodokļus.

C. Nokavējuma procenti

144. Tiesa nolēmj, ka nokavējuma procentu likme ir vienāda ar Eiropas Centrālās bankas rezerves aizdevumu procentu likmi, kurai pieskaitīti trīs procentpunkti.

ŠO IEMESLU DĒĻ TIESA VIENBALSĪGI

1. *Atzīst* sūdzību par pieņemamu izskatīšanai;
2. *Nolēmj*, ka ir pārkāpts Konvencijas 11.pants;
3. *Nolēmj*, ka ir pārkāpts Konvencijas 6.pants;
4. *Nolēmj*,
 - (a) ka valstij-atbildētājai ir pienākums trīs mēnešu laikā kopš datuma, kurā spriedums saskaņā ar Konvencijas 44.panta 2.punktu stājās spēkā, izmaksāt iesniedzējai šādas summas:
 - (i) EUR 25 000 (divdesmit pieci tūkstoši eiro) par nodarīto mantisko un nemantisko kaitējumu, pieskaitot šai summai jebkurus ieturamos nodokļus;

- (ii) EUR 11 562,28 (vienpadsmit tūkstoši pieci simti sešdesmit divi eiro un divdesmit astoņi centi) par iesniedzējas izmaksām un izdevumiem nacionālajās tiesās un Tiesā, pieskaitot šai summai jebkurus ieturamos nodokļus;
- (b) ka, sākot no iepriekš minētā trīs mēnešu termiņa iestāšanās līdz samaksas veikšanai, par šo naudas summu ir jāmaksā procenti pēc likmes, kas ir vienāda ar attiecīgajā laika periodā spēkā esošo Eiropas Centrālās bankas rezerves aizdevumu procentu likmi, pieskaitot tai trīs procentpunktus;

5. *Noraida* iesniedzējas prasību par taisnīgu atlīdzību pārējā daļā.

Sagatavots angļu valodā un atbilstoši Tiesas reglamenta 77.punkta 2. un 3.apakšpunktam rakstveidā paziņots 2022.gada 2.jūnijā.

Victor Soloveytchik
nodaļas sekretārs

Síofra O’Leary
priekšsēdētāja